

Gewehrojami Latweefchi.

Skizes un atzerejumi,

parakstijis

Adolfs Allunans.

Pirmā burtnize:

Preekšwahrdz. — Zimšes tehws. — Krogsenju Mikus (Aufeklis).
— J. Pilfatneeks. — Kristjans Kalninsch. — Juris Allunans. —
Fr. Treulands (Fr. Brihwsemneeks). — Wirsnneeks Andrejs Pūm-
purs. — Brahli Reinis un Matihšs Kaudsifchi. — Baumanu
Kahrlis. — Marija Pehfšhen. — Surjanu Andrejs.

J. Brigadera,
gramatu un rakstamleetu
pahrdotawa,
Rigā (Berga basarā).
Jelgamā, 1887.

Drukajis A. Reinberg's, Leelajā eelā Nr. 17.

Дозволено цензурою. Рига, 9-го Мая 1887 г.

J. Brigadera,
grahmatu un rakstamleetu
pahrdotawa,
Rigā (Berga basarā).

Preešchwahrds.

Katris, kas atradis labpatišchanu pee kahda rakstneeka raschojumeem, jeb eefarsees preešch kahda eewehrojama wihra kreetneem darbeem, mehds garā ištehlotees scho ņawu mihluli, — beeschi, ņinams, pawišam zitadu, ne kahds ņchis wina ideals ir pateesibā. Tapat atgadijumi iņ ņlawenu wihru dņihwes muhs interese jo leelā mehrā. Wiņas zitas leelakas tautas teef, tā ņakot, bagatigi barotas ar ņinahn un dņihwes aprakšteem par ņaweem patrioteem, rakstneekem, mahņfleneekem, ņinatneekem, politikeem. Tikai Latweeņcheem trubka lihds ņchim pawišam tahdu grahmatu un rakstu, jo iņnemot „Rotu,“ kura ņchai ņinā ņahkuse strahdat, mums naw tikpat kā nekahda apraksta par eewehrojameem Latweeņcheem. Tas bij tas eemeņlis, kas mani paņkubinaja, ņcho grahmatinu ņaraksttit. Kas winā mefehņ pilnigus dņihwes aprakstus, tas maldifees. Mans noluhņs, tekoņchas loņņnes rakstot, bij tas, ņihmet pawirņchās konturās muhsu eewehrojamaņos tauteeņchus, atstahstit kahdus atgadijumus iņ winu dņihwes, — ar wahrdu ņakot, winus krahņot tā, kā wini dņihwo manā atminā, kahdu eespaidu wini atstahja uņ manis, ar wineem ņateefotees.

Beidsot eefkatu par wajadsigeem tekoņchus peesihmejumus: Naw ņewiņchki jaatgahdina, ka, ņihmejot ņawus „Eewehrojamos Latweeņchus“, es ņchos neesmu wis ņakahrtojis

ſchaî grahmatinâ pehz winu nopelneem, jeb luhkojot uf to, kurfch no wineem bij wairak jeb mâſak eewehrojams. Es turpretim rakſtiju pehz tahs fahrtas, kâ mana atminâ man dikteja. Tahlak luhdsu nelaunotees, kad bija waja=dsigs, ſchê un tê daſcha wihra ſawahdibas un ihpaſchibas neſleht. Sa daritu tâ, tad mani ſihmejumi nekarakteriſetu toſ, par kureem apnehmos rakſtit. Luhdsu mani ari nepahrpraſt, kad weetahm biju peespeests, ari ſawas neezigas perſonaſ peeminet. Bet kad gribeju rakſtit pehz paſcha peedſihwojumeem un tikai pateſibu, tad tas nebija nowehrſchams un zitadi iſdarams.

Adolfs Allunans.

J. Brigadera,
grammatu un rakstamleotu
pahrdotawa,
Rigā (Bergā basarā).

Zimšes tehvs.

1866. gadā ismehginajos tā jauns eefahzejs teatra mahkflā pee nelaiķa Bahzu teatra wadona Nielija Tehrbatā. No tureenes mans toreisejs direktors nosuhtija kaħdu nodaku akteeru uš Walku, kur bij nodomats, isriħtot sinamu skaitu teatra israhdu. Ari es biju to starpā, kuri nobrauzā Walkā.

Kaħdā festideenas wakarā apmekleju masku balli Walkas Mušē. Patlaban stahweju kaħdā kaktā, noskatidamees raibo dsihwi balles sahlē, kaħd pawezs kungs nostahjahs man blakus un mani waizaja, waj ešot Allunans. Tā man bij tas gods, eepasihtees ar Zimšes tehwu.

Sahnis Zimše darija ihstenas aristokratiskas perfonas eespaidu; ta bija figura, kas yeween zaur wišu sawu apdomigu isturescha nos spēhja imponet, bet kas ari tuwakā farunaschanā eemantoja wišu firdis, zaur sawu laipnibu walodās. Ļeti gan usees otu zilweku, kas bij tik daudspušiģs sawās sinaschanās, tā Zimše. No tam wareju fewiŃhki pahrlēezinatees, kaħd Zimše saħta ar manim starp zitahm leetahm ari pahrspreest Bahzu jaunako teatra rakstneezibu un to darija tik pamatigi, ka bij jadomā, Ńhīs literaturās sars peederetu ihsteni pee wiņa darba lauka.

Pehz kaħda brihtina farunaschanahs dabuju ari sinat, kaħda eemeŃla deħt peedsihwoju preeku, ar zeenito seminara direktoru eepasihtees. Proteet Zimšes tehvs wehlejahs, no manis dabut kaħdas klahtakas sinas par Zura Allunana dsihwi un mirŃchanu, par wiħru, kuru, tā to nu dabuju dsirdet, wiŃŃh jo augsti zeenija; un pretim mahzitaja Neulanda raksteem „Draugu beedribas“ isdotā „Maga-

zinâ" man jaapleezina, ka Zimfes tehws manim dedfigeem wahrdeem iffklaidroja, ka Latweefcheem fawo „tautas karogs" jawizinot duhfchigaki, kâ lihds fchim, ka mums wehl truhkstot, tã fadsihwe, kâ familijã, ihstenaš tautifkãš fawadibas un ka tahdu warot modinat, audsinat un stiprinat weenigi muhsu rakstneeki un dsejneeki. Jurim Allunanam esot tamdeht leelu leelee nopehni, ka winfch modinajis fnaudoſcho tantas garu un ſijajis un ſkaidrojis Latweefchu walodu. Ari par „Peterburgu Awifchu" darboſchanos Zimse ſpreeda ar jo leelu atſihſchanu.

Dtru reiſi tikos ar Zimfi druſku zitõš apſtahtõš. Tas bij atkal Walkã, 1874. gadã, kad es Muſes ſahlẽ iſrahdiju fawu paſchfazeretu lugu „Skolotaja tupeles." Pehz lugas iſrahdes Zimfes tehws eeradahs uſ ſkатуwes. Winfch bij azim redſot pee gauſchi laba prahta un ſahka daudš cepihtheem jõeem manu lugu kritiſet un man jaatſihſt, ka reti eſmu dširdejis tiſ leetiſku kritiku, kã ſcho iſ Zimfes mutes, pee kam nemaš negribu noleegt, ka kritikiš manu darbu weetahm deeſgan ſihwi apſpreeda, bet to ari prata iſdarit tiſ ſmalku un neapwainojoſchu humoru, ka pat lepnaſais rakstneekš nebuhtu juteeš aiſtiſtiš zaur tahdu ſpreedumu. Ar manu wezlaiku ſkolotaja meeſoſchanu uſ ſkатуwes minetã lugã, Zimse bij pilnã meerã un winfch mani jautaja, kur man ihsteni iſdewees, noſklauſiteeš un noluhkoteeš tiſ daudš pateeſigu ihpaſchibu no ſcheem gandrihs jau iſmiruſcheem originaleem, uſ to es winam waſſirdigi atbildeju, ka es nemaš neſpehju, zilwekuš zitadi aprakſtit, kã tikai pehz dšihweem originaleem, pehz kam eš tad ari Zimſim paſchukſteju, kã manu ſkатуwes waroni pateeſibã fauza un kur tas dšihwojis, ſtrahdajis un miriš. Nu Zimse man pahmeta, ka jaunaiš ſkolotajš lugã man weetahm neeſot nemaš iſdewees, ka ſchis jaunaiš zilwekš paſtrahdajot daſchã ſkatã ihstena wehjagrahbeſka weegſprahtiguš darbuš, darbuš, no kaheem ſkolotajeem jaſargajoteeš u. t. j. pr. — Ak, kã es noſchehloju, ka newaſas deht newareju paſklaufit laipnigam eeluhgumam, Zimfi apmeklet wina dšihwoſti. Zik labpraht buhtu wehl klaufiſeeš uſ ſchi wihra pamatigeem ſpreedumeem, uſ wina weiklahm walodahm. Bet tã bij jaatwadahs, — atwadiſchanahš uſ wiſu muhſchu, — ar Zimfes tehwu wairš netikoš. Deſmit gaduš wehlat

winsch tai paschâ Balkas Muses jahle, furâ es ar winu eepa-
sinos, kahdâ Wahzu teatra israhde peepefchi fâfîrga un jo drihfi
no fchihš pafaules fchihrahš.

Krogsemju Mikus (Mufeklis).

Mehdš fazit, ka dsejneeki, mahšfleneeki u. t. j. pr. maš zeenot
pafauligas mantas un ka nauda teem neefot, tâ fakot, pee fîrds
peeaugufe. Waj tahdas walodas war sihmetees uš wifseem
flawenajeem wihreem, par to man eemešlis, stipri fchaubitees.
Bet ka muhfu dedšigam, deemschehl tiš agri ašgahjušham dsej-
neekam Mufeklim lišahs buht pawifam weenaldšigi, waj winam
naudas bij, jeb nê, no tam dabuju pahrlëezinatees, ar nelaiš
pirmo reiš fatikdamees.

Neatminos wairš fšaidri, furâ gadâ tas bij, kad lihš ar
peenahkufcho wafaras brihwlaiku ari Mufeklis eeradahš Rigâ.
Winsch bij eetaupijees, žiš atzeros, kahdus pahri šimš rubkus,
ar furu naudu nodomaja par wafaras brihwlaiku apzetot Lat-
wijas kahdu daku. Atbrauzot uš Rigu, dsejneeks eepašinahš ar
kahdu jaunu, pehž pirmâ eefpaida špreefshot, patihšamu žilweku,
kaš žitu buhšhamu šarpâ Mufeklim šahštija, ka fchis, žela
beedriš, fawôš wataš brihšchôš ari nodarbojotees ar dseju.
Šaprotamš, ka tas bij eemešlis, jo wairaf draudšetees un tâ
tad wehl želâ abi nošpreeda, lehtakâš eerihkofchanahš deht kahdâ
Rigas weefnižâ dšihwot kopâ weenâ ištabâ. Tâ ari notika un
abi nokufufchee žetotafi drihfi ween aišmiga šalâ meegâ.

Kad Mufeklis otrâ rihtâ pamodahš, winsch pahrlëezinajahš,
ka žela beedriš jau bij išgahjis — ka rahdijahš pahrlëeku agri.
Ari Mufeklis žehlahš un taišijahš, eet uš Latweefchu beedribu
brokaštot, kad winsch peepefchi pamanija, ka lihš ar wina jauno
draugu bij nošudis ari wina naudas maš ar wifu,
ko dsejneeks bij gruhti eetaupijees.

Tahdâ nošchëlojamâ šituazijâ atradahš Mufeklis, kad man
bija tas preekš, ar winu pirmo reiš tiktees.

Nu, un kà wiņšch panefa ņho ņaudejumu, kuru daudņ ziti zilweki buhtu eefkatijufchi par beņgaligu nelaimi?

Auņeklim atnahtot beedribā, mehņ, wairak draugu kopā, ņehdejahm pee brokaņta galda. Nelaika dņejneeka perņona darija gauņņchi ņimpatifku eefpaidu. Auņeklis wareja toreif ap 25—28 gadeem weņņ buht. Garņņhņ un ņlaiņņ no auguma, tumņņeem, kupleem mateem, wiņā azis atņpihdeja leela labņirdiba; bet dedņigi ņpoņchi taħņ ņahka ņwehrot, kađ pahrrunaja kađdu tematu, kaņ ņahweja ņakara ar wiņu to, preekņch ka Auņeklis mehđņa intereņetees. Eņ neņinu, waj eņ maldos, bet manim muħņu dņejneeka inteligentais waigs arweenu atgahdinaja nelaika Bawarijas karala Ludewiga II. ņkaiņto ņeju, kađda ta bij redņama wiņlaiķu nobildejumōs.

Kaņ nu buhtu tanis domās, ka Auņeklis mums tublit ņinoja, kà liktenis wiņu peemeklejis, taņ ņtipri malditos. Tikai peħz kađdaņ ņtundaņ laiķa wiņņch paņmeedamees ņahņtiķa, it kà kađ runatu par kađdu iđdeenifchķigu atgadiķumu, kà wiņam iņgahjis. Tahđņ karakters ir loti apbriħnoķams, tađda weenaldņiga iņtureņchanahņ deeņgan nopeetnā atgadiķumā mums rahda ņkaidra zilweķa nemaitatu dweħņeli. Ķai tikai nepeemirņtam, kà Auņeklis wiņā tai Ćara laiķā, kura wiņņch, paņņ ņewim atraudamees rubliti peħz rubliņcha un paņnapi dņihwodams, buħņ preezajees uņ jauķo briħwolaiķu, uņ deenahm, kur tam buħņ eefpeħķams, plaņchaki eepaņiħtees ar ņawu teħwiķu, ar ņawu tautu! Un nu peepeņchi wiņi jauķee ņapni iņputinati, iņniħzinati zaur negoņcha netiħro roķu, zaur kađda weenkaħrņcha bleħņcha kauno eekahroņchanos! Teefcham, tam wajaga buht ņelta zilweķam, kaņ tik maņ eewehro paņaules mantu, peħz kuras milķoneem kaufchu tik netikli kaħro! Ķā tad Auņeklis bij paņņ pirmais, kaņ ņoboķahņ ņatiriņkās peeņiħmēs par ņawu noņuduņcho iņtabas beedri un driħņi ween, kopā ar Ķautreem galda beedreem, ņpreeda un pareģoķa, kà bleħđis iņleetoņchot noņagto nauđu, pee kaķam ņinams kreetnu joķu netruiķa. Kađ beidņot kađđņ Ķautriņ ņtudentņ liķa preekņchā, ka ņchi ņaudejuma deħl wajabņetu noņazit wiņai teħwiķai kađdu ņinamu ņehru laiķu, tad Auņeklis, kà atņepteđams ņho joķu, paņņ pirmais uņņahķa ņawu, Baumana Kaħrķa tik ņpeħzigi komponetu „Trim-

pula," galda beedru forim lihdsi dseedot, tà ka riibet norihbeja:

„Rà Dalugawa waida un bangas kà krahz!

Rà Staburags afaras rauda!

Rà ofoli pakraftà breefmigi fchnahz!

Tur deewi un fentehwi gauda!“

— — — Mani zeen. Iasitaji laikam netaunofees, kad fche eepinu kahdu humoristigu atgadijumu, kas gan paschu Krogsemju Mitu fewischki nekarakterise, bet man tomehr atgabdina nelaiki, kà winfeh pajautrinajahs draugu starpà un mums weenu reis pehz otras apgalwoja, ka wisa sawà muhschà wehl nekad neefot tà fmihdinats, kà to deenu.

Rigà dsihwoja kahds masinfch, tuklis kungs, deesgan pahrtizis, bet ari fihfsts. Bes tam fchim kungam peemita leela kaisliba, buldurat pawisam nejauku, nepanesamu Wahzu walodu un runat lihdsi par leetahm, no kurahm winfeh nefa neprata un nesinaja. Sautfim fcho wihru manis deht par 3, — pehrn ruden winfeh aigahja pee fentscheem duhet.

Rahdà jautà wasaras preekschpusdeenà Aufeklis, wirskolotajs Trefs (wehlat profefors Warschawas uniwersitatè), „Mahjas weefa“ redaktors Laubes Indrikis un es patreejamees omuligi „mahmulinas“ telpàs, kad peepefchi un steigfchus masais, tuklais 3. kungs kà lode eefchahwahs istabà. Wina waigs tà fakot fpihdeja aij preeka, neapnizis winfeh berseja rotas, kà to mehds darit patihkamòs atgadijumòs, kamehr beidsot tas jautri eesauzahs: „Kungi laikam netaunofees, kad pakomandeschu masu brokastu?“ Un nenogaididams nekahdas atbildes, wezais eelidinajahs taisni fehfti, pats wadit brokasta farihkoschjanu.

Kad nu fehdahtm wisi kopà un 3. kunga jautriba arweenu wehl negahja masumà, tad Aufeklis usdrihksiejahs prasit, kas tad tik fewischki patihkams atgadijeas muhsu brokastneekam un waj winam warbut kahds leeliks weikals laimejees, us ko dabujam fchahdu, besgaligi flitkà Wahzu walodà pasneegtu isskaidrojumu:

„Redseet, mani kungi,“ wezais teiza, „kà Suhs manis fche redseet, esmu nupat diwi fimts rubkus isglahbis, eemeelis deesgan,

ſchodeen pret manu eerſchu brokafiot. Uſklaufatees ween, kà man iſgahja. Iſgahjuſcho nakti man ſapnoja, kà no rihta puſes weikalà ejot, eekahpu leelà mehflu tſchupà. Dihwains ſapnis, waj ne? Tadeht tad ari, ſawu rihta kaſeju eedſerot, es ſaku ſawai meitinai, lai ta paſſatitos „Sapnu grahmatà,“ ko ihſteni apſihmè tahds ſapnis. Nu domajatees ween, mani kungi, ko meita atrada? Tur ſtahweja, kà, ja pehz tahda ſapna, kur eeminot mehflu tſchupà, aiſdodot kahdam naudu, ſchi nauda eſot beſ ſchehlaſtibas pagalam un kà to neſpehjet ari ne zaur prahwu wairs dabut atpaſat. Labi, nu ſinaju deefgan. Tomehr ilgojos redſet, kurſch blehdis tad nu ihſteni buhs nodomajis, mani peewilt. Tahdàs domàs nogrimis, nonahku kantori, kur man teiz, kà mans wezais draugs R. jau bijis weikalà un ſazijis, ſchis nahſſchot drihjumà atpaſat, jo winam ſteigſchus ar manim jarunajot. Domaju tà pee ſewis: welns, ko tad ſchis nu gribehs? Pehz maſa brihtina R. jau atkal flah. „„Mihlo 3.““ winſch eefauzahs „„eſi tik labs un aiſdod manim lihds riht deenai diwi ſimts rublūs!““ — Es ſehdeju kà apburts, mani kungi, jo, taiſnibu ſakot, no R. nebiju ſagaidijis tahdu negehlibu, — winſch, pahrtizis wihrs, kàs man lihds ſchim weenumehr godigi atdewa, kad winam kahdàs leelaſkàs weikalà darifchanàs bij peepeſchi jaaiſnem, winſch bij nodomajis, mani peekrahpt!!

Bet drihſi ween atkal tiku pee ſamanas; ar ihgnumu es iſſchahwos no ſawa krehſla gaiſà un uſkleedsu: „„Pa durwim laukà, — ſchwindleris tahds!““ R. mani apluhſoja platahm azim un mani praſija, ko tas noſihmejot un waj es eſot pee weſela prahta. „„Pee pardaudſ weſela prahta, Tu wezais blehdis,““ es winam uſſauzu no jauna, „„es manu wiſu Tawu nodomu, brahlit! — Sini tad, es iſgahjuſcho nakti ſapnojojot eeminu mehflu tſchupà, — warbuht, kà Tu manis tagad ſapratiſi!““ Un tà paſazijis, panehmu ſawu zepuri un iſgahju laukà, pahrſteigto R. atſtahdams kantori. Redſet, mani kungi, tahdà ſinà iſgahbu ſchodeen diwi ſimts rublūs un tas ir eemeſlis, maſu brokaſtu nenofchehlot.“

Saprotams, kà pehz ſchi ſtahita atſkaneja beſgaliga jautriba un B. bija wiſuleelaſkais lihdsſmehjejs, pilnigi pahrleezinats, kà

mehs preezajamees par wina gudribu un ismanibu. Tomehr B. mums ustaupija uš brokasta beigahm wehl gahrduku joku, ar furu flehgfschu fcho fki.

Trefs'am bij neiffmełams awots piparotu anekdotu, kuras winfch ar leelu isweizibu prata stahstit un tã bij jautrãs stundãs nefamafajams beedris. Ari to deen' winfch fatuus jozigos stahstinus behra tã is maifa un lat gan B. fawa wahja isglichtibas stahwokla dehl nefaprata gandrihs neweenas anekdotas kodolu, winfch tomehr katru reisi fmejhahs ziteem lihdsi pilnã faklã, lai waretu, lihdsi atkal klufums eestahjees, debefchigi naiwi jautat, kadehl tad mehs ihsteni tif gahrdu un wareni fmejotees.

Sahkumã fchi beeschi atfahrtota glupiba muhs stipri pajaurinaja, bet kad wina beidsot pehz katras pastahstias anekdotas atjaunojahs, leeta mums fahka palikt garlaiziga. Tã tad ne bes eemesla Laubes Indrikis peesihmeja, kad Trefs nupat usfahka jaumu humoresku: „Ja Tu wehleeš, lai ari B. kungs Lewis fcho reisi faprot, tad runã fanfkritã!“

Sibena schiglumã B. bija no krehsla augfchã. Ar fawadu lepnumu, ar dñtu noscheloschanu winfch noskatijahs uš Laubes Indriki un tad meerigi un pamahzofchi usfahka: „Laube, Juhs nu jau efeit tif un tif gadus redaktors, un tad Juhs wehl nesineet, ka to wahrdu nesauz wis „„fanfkritu““ bet „„manufskriptu!““ —

Rã daschdeen karstãs wafaras deenãs pehrkons pahrsheids laudis, faulitei spihdot, tã fchis besgaligã nesinaschanã isfprukufchais joks muhs pilnigi fatrizinaja un fmeekli wairs negribeja rimtees. Bet firfnigaki par wiseem fmejhahs Aufeklis. — — —

Nu wina jau fen fatruhdejuse, fchi firds, kas tif karsti puksteja preefch tehwijas un preefch wifa, kas Latweetim dahrgs un fwehts! Un kad Rigas Latweefchi, nelaiķa dsejneeka lihki zaur Rigu pawaddot, tam parahdija tif daudš goda, tad neiffkaitamã laufchu druhsma, blakus manim, kahds nepasihstams fatwu kaiminu jautaja, zaur kahdeem darbeem nelaiķis tahdu flawu ispelnijees un nefapraschas prosaifkã, weenaldfigã atbilde fkanaja: „Winfch farakstijis kahdu kalendaru!“

Bet jik tad ari ir pafaulé to, kas prot pateesu dsejneeku fapraft?! Un waj fchodeen ir dauds wairaf to, kas sin, kas Tu ihsteni biji Sawai tautai, kà todeen, kad Tarvus pihfchtus weda us pehdigo dufu, dahrgais nelaiki? Ak, kas to ispehtihš!

J. Pilfatneeks.

„Osoli wehl Baltijà!“

Kad nelaiķis Pilfatneeks un lihš ar winu wiša tauta tà dseebaja, tad Latweefchi dšihwoja paščà seedona laika. Wišur malu malàs rihtojahš us teizamu kopdarbibu tautas druwà, nekahšs partiju gars nekaweja teizamo zenfchanoš, wehl mehš neschkihramees „inteligenzé“ un „nemahzitòš“, bet strahdqjam wišf weenoteem spehkeem. Wišf kopà turedamees, mehš bijam stipri, mehš warejam leelitees spihdošcheem panahkumeem, panahkumeem, no kureem jau tagad gadeem barojamees, rokas flehpi turedami. Ja, gaduš desmit atpaķaf, tad mums gan bij „osoli wehl Baltijà,“ bet wini aifgahja zits paķaf žitam, mums neatstahdami nekahdus weetneekus. Gara waronu weetà fahka wišadi tumfchi weikalneeki neschkihsteem noluhkeem un netihreem nageem spehlet lomu! Kapitals, pekna, diwidendes, — tà flaneja tahš paroleš, kurahm nokehšija tautiškò karogu. Jo ahtri nahkt pee naudas un tad tautai lepni atgreest muguru, — nudeen, taš ir dašču weenigais noluhkš!

Weens no tahdeem ofoleem Baltijà bija J. Pilfatneeks, kas neween kà fkolotajš audšinaja jaunò paaudšf ihstena tautiškà gara, ifaudšinaja mums Latweefchus, bet kas ari bij weens no pirmajeem zelmu laufejeem jaunajam, fpoščhajam rihtam, kas ap 1870. gadu fahka aust muhfu mihtotà tehwižà. Kur waja-dseja pulzetees us teizameem kopdarbeem, tur Pilfatneeks bij pirmajš, kas neschehloja nedš laika, nedš puhlinus. Sewiščki Wez=Peebalga finahš no tam kò stahstit un winai ari bij eemešlis, wišf fahpigaki apraudat nelaiķa agro nahwi, jo tur winfch it ihpašči weizinaja tautiškò atmosfchanoš us jaunu un preezigaku dšihwi.

Pilfatneeks bij ihstieni dailfch zilweks. Stalta auguma, augstu peeri, palihku, klasifki antifu degonu, is wina azim fpihguloja duhfchiba un energija, ap wina luhpahm fmihneja ironija. Sautris no dabas, Pilfatneeks labpraht peedalijahs preezigās fapulzēs, fur drihfi pehz wina katrreifigas eerafchanahs djeedafchana fahlahs. Schini mahkflā nelaiķis bij leels meistars un no dabas apdahwinats reti fpehzigu un jauti fkanofchu bafi. Kad winfch dseedaja „Dfoli wehl Baltijā“, tad ari katra note fkanēja tif wareni dimdofchi, tā kad ta — ja tahds peemehrs atkauts — is ofola buhtu gatawota. Pawifam behrnifchki Pilfatneeks wareja preezatees, ja winam isdewahs fchahds, jo beeschi ar leelu fefmi no wina ismehginats joks: proteet, ja winfch nomanija, ka dauds nemufikalifku dseedataju atrodahs fapulzē, tad winfch freekni dfiki intoneja „Nu mehš brahli fafatifufchēes!“ un pee katras atjaunofchanas usgabja pa terzei augstaku; nefe launu nemanot, wifit it jautri dseedaja lihds, kamehr dseedatajeem par jo leelu brihnumu tonu kahyta beidsot fafneedsa tahdu besgaligu augstumu, ka weens pakaf otram, pee wifu labakas gribas wairs nefpehdams isfpeest wajadfigos tonus, apklusā, par to Pilfatneeks tad wehl jozigi aprahja nabadfinus.

Lai wehl peeminu, ka Pilfatneeks bij warens kahjeneeks. Kahdā jaukā wafaras rihtā teeku agri, jo agri modinats. Sf-baidos un zelos. Kas ir? Pilfatneeks klauwē. Atweru, — brihnos deefgan, fur zeeminfch eeradees, jo sinu it labi, ka ap fcho laiku nekahds dselszēta brauzeens nepeenahf. Bet nu Pilfatneeks man stahsta, ka nahfot taifni is Peebalgas un — kahjahm, — plehte uf plezeem un fpeekitis rokās, tā Pilfatneeks bef fewifchkas nogurfchanas bij noftaigajis — ja nemaldos ftipri — kahdas 150 werstes.

Ja, bet toreif mums ari bij

„Dfoli wehl Baltijā!“

Kristjahns Kaluinifch.

Kultiwetahm tautahm peemihf beeschi netikumi, kuri mescho-neem pawifam fwefchi un weens no muhfū leelakeem netikumeem

ir tas, pee kahda dahrga aigahjeja kapa us to beskaunigato melot. Mums tad truhkst wahrdu, kureem flawet aismiguschâ brakhâ darbus, winsch teel behrës un kauschu preekschâ nostahdits kâ kahds pahrdabigs radijums, bes jebkahdahm zilwekem peemitschahm wainahm, laudim mehds eestahstit, ka nelaitis bijis skaidris engelis. Gan jau Latini mahza, lai no nomiruscheem runajot tikai labu, bet katrai leetai ari fawas robeschas un kas eet pahri par schihm robeschahm, tas ir pahrsphibleschana, netaisniba, pat prasti meli.

Râ sinams, Kalninsch bij leelako Batweeschu laitrakstu lihdsihpachneeks. Nu ir gan zilwezigi un peedodami, ka schee laitraksti noskuma par dahrgâ aigahjeja nahwi, bet kamdeht tee fawâ flaweschana gahja tik tablu, ka ta wairs nebuht nesakrita ar pateesibu kopâ? Peedsihwojumi beeschi peerahdijuschi, ka zaur kahdas leetas pahrsphibleschana tai stipri ween skahde. Tikai wehlat, kad wifas sphidoschâs zeremonijas, wifs troksnis, wifs reibonis pahrgahjis, zilweks nahf pee meerigas pahrdomaschanas un pahrleezinajahs, ka winsch peldejis lihdsi ar leelo straumi, nesinadams pats, kadeht. Pehz pahrgahjuscha karsona tahds greesch muguru leetai, pee kuras wina tablakâ lihdspeedalischanahs buhtu stipri wajadsiga, winsch, tâ fakot, atmostahs us moraliskahm pagirahm. Un pahrsphileta ir ari tablat buhschana, ka jau taisahs, Kalninaam zelt peeminekli. Ne wis, ka Kalninsch tahdu nebuhtu nepawifam ispelnijees, bet lai eet pehz kahrtas, mani kungi. Lai mehds tikai nepeemirstam, ka mums aigahgahjuschi wihri us muhschigo dufu, kureem dauhs leelaki nopelni par Kalnina; lai wifupirms nomakfajam fawu fwehto parahdu pee to wihru kapeem, bes kuru preeksch darbeem ari nekahds Kalninsch nebuhtu domajams. Esam scho fawu peenahkumu ispidijuschi, tad kersimees preezigu un dewigu roku pee peeminekla zelschanas, ar ko puschkosim fawa kreetnâ tautescha Kalnina kapa. Nebuht, ka stahwetu manâ gribeschana, nelaita Kalnina nopelnus masinat, kâ es to zeru peerahdit tekofchâ fkeze; bet es tikai greeschos pret teem, kas, tehredami beedribas kapitalu, zaur leetas pahrleecku pahrsphibleschana nelaita peeminai stipri skahdeja. Tâ tad naw jabrihnahs par wifu trakakahm

walodahm, kuras bij ispaustas pilsehtâ fchi leeliskâ aranschementa deht. Saudis teiza, ka wijs noteekot tamdeht, ka kahdi sinami wihri fawu pee tautas saudetu kreditu gribeja pazelt zaur isrihkojumu, kuras bars ka peekriteji skreen pakat. Ziti pat gahja tik tablu, it ihfi fazit, ka nodomaja ar fcho neredseto fposchumu kahdus laikraastus pazelt lauschu azis. Sinams, tee laikam wijs neeki, bet wini tomehr noderglija nelaika peeminu. Tâ, kâ es pasinu Kalninu, esmu pahrllezinats, ka winsch buhtu bijis tas leelakais pretineeks tahdahm pahrllezigahm, relativiskahm zeremonijahm. Pat Kalnina allakee peekriteji newar noleegt, ka mums wihri, kuri dauds wairat pastrahdajuschu un panahkuschu, ne kâ nelakais adwokats, kas nebija nedj rakstineeks, nedj dsejneeks, nedj nahkofchai paaudsei atstahjis kaut kahdus taustamus darbus, kuroš ta spehtu smelt eekarfeschanos us augstu zenschanos. Kahdu godu lai tad nu parahdam tahdeem nelaikeem, kureem dauds leelaki nopelni par Kalninu, kad jau isleetojam wifu, kas ween domajams un kas stahw zilweka spehtâ leeliskâs behres 1885. gada dezembra mehnesi? War preezatees no wifas firds par to, ka Latweeschu parahda godzeenishanu saweem preekschneekem, bet ka pahrrunatas behres Kalnina peeminai dauds wairat skahdehs, ne kâ tahs atnesa labuma, to deemschehl wijs wehl peedsihwošim.

Kalninsch bij zeenijams un godajams karakters, wihrs reti dauds energijas, kas eenihda wifus lihkos zelus, bet schahwahs taifni un spehzigi us fawu reis nospraustio mehrki. Taifnis ari bij katris wina spreedums, katris wina wahrs, stipri praktiska un auksta wina daba un apbrihnojama wina warenâ darba eespehja. Rigas Latweescheem winsch bij representants un duhschigs aisstahws, kahdu labaku nemaš newar domatees, tâ ka pat wina pretineeki winam schai sinâ newareja leegt fawu apbrihno- schanu. Kâ preekschneeks winsch prata ahtri un bes maldishanahs situaziju uskert un pehz tahs fawus solus spert, kâ winsch ari organizazijâs bija nepahrspehjam. Kâ iseet bes Kalnina wadi- shanas, bes wina ismanigas taktikas un organizazijas, to mums deemschehl jo behdigi atgahdinaja tuhliit pehz wina nahwes Latweeschu Rigas pilsehtas weetneeku zelschanas zihninsch. Tablat

Kalninam wifuleelatee nopelni kà Rigas Latweefchu beedribas preefchneefam. Kà neweenam no wina preefchghajeem, Kalninam isdewahs, stingru roku zit nezit faturet kopà pretigos elementus beedribà; preefchneezibas fehdeschanàs un runas wihru fapulžes winfch dauds autoritates finaja eegahdatees fawai perfonai. Wina wahrds tika klaufits un refpektets no katra. Sawus pagehrejumus Kalninfch finaja kà reti zits kahds aifstahwet un zauri ifwest, neapnizis winfch wareja puhletees, kamehr winfch fafneedsa, pehz ka winfch zihnijahs. Kalninfch bij zaur un zauri kreetnis Latweetis, kas tautibas karogu wizinjaja jo duhfchigi un fpehzigi, kas eenihda laipofchanu un katru netautifko ifturefchanos.

Kam bij eepafihtees ar Kalninu amata dariſchanàs, tas laifam buhs panehmis eefpaidu lihds, ka fchis klinfchuzeetais wihrs ir perfonifizeta nopeetniba. Widuweja, pleziga auguma, Kalninfch bij ihfs un ftrupš fawds jautajumòs un atbildès, — wina waigà nekuftejahs neweens muſkulitis, wina azis luhkojahs zaururbofchu afumu, — ta bij figura, marmora aukftuma. Tahds bij Kalninfch amata dariſchanàs, tahds pa leelatai datai uf katedera, fur til retòs atgadijumòs wina waigs pahrwehrtahs jautrà pafmeefchanà. Pawifam zitads zilweks nelaikis bij weefu ftrapa, fur omuliba waldija un fur winfch finajahs kopà ar draugeem, tur Kalninu wairs newareja paſiht, til atjautigs, runigs un jautris winfch wareja palift. Sinams, tas neatgadijahs beefchi, jo Kalninfch bij weenumehr apfrauts til dauds darba, ka winfch tikai it fewifchfòs atgadijumòs palihgfmojahs. Bet tad winfch ari fmehla is preeka bikera jo kreetnu malku, it kà kad gribetu panahft, ko bij nofawejis. — — — —

Kà finams, kahds godigs wezpuiſis, Reinholds Stokis wahrda, kopà ar kahdu radeneeku norakftija fawà laikà wifu fawu deefgan leelo mantu Rigas Latweefchu beedribai, lai ta no fchi kapitala ufkoftu Abgenſkálnà Latweefchu ftolu. Bet trubka tikai mas, tad goda wihru nodoms buhtu ifputinats, jo kahdi liſchki, dabujufchi finat, kà Stokis nofpreedis par fawu mantu, neapnikufchi fahka peerunat wezos, lai tee fawu ihpaſchumu norakftot kahdai meſchonu tautinai, ja nermaldos Afrikà, zaur ko deweji eemantofchot Deewa walftibu. Wehl atzeros, kà Kalninfch fapiftojahs, fcho

wehsti finat dabudams. „Pee joda,“ wiņsch eefauzahs fawā eerastā, ne wifai smalkā wiņšē, „wehl Latweefcheem pašcheem deefgan mešchonū un muhfu fwehtakais peenahkums ir, ka fchihš dwehfeles ne-eetu pašufchanā!“ Zif es tad sinu, zaur Kalnina un zitu goda wihrū isskaidrojumeem laipnigos dewejus atkal peerunaja, ka wini palika pee faweem pirmeem nofazijumeem, tā fewim zeldami tautas firdi peeminekli, ko neds laiks, neds wehtras mai-tahs. Bet Kalninam nahkahs leela pateiziba par duhšchibu, ar ko wiņsch iſrahwa iſ liſchku nageem to, kam bij japaleef par Latweefchu tautas ihpaſchumu. — — — — —

Bija karsts wafaras wafars, kad kahds pulziņsch Latweefchu fehdejahm Rigas Sw. Jahna gildes masajā dahrfinā, pee kruhsites wehſa alus atſpirdſinadamees un pahrspreesdami daschas Latweefchu tautas intereſes. Muhfu ſtarpā atradahs ari Kalniņsch.

Zauri un omuligi wiņsch prata draugu ſtarpā tehrset, un beeſchi fchai zauri un zauri proſaiſkai dabat netruhka pat humora un atjautibas. Tahdā brihdi wiņsch manim fazija: „Zuhs tai teatra komiſijā eſat gan wareni walodas peeſkopeji! Pehrn fchi komiſija rakſtija uſ fawahm programahm „iſrahdiſchana“, fcho-gad wina fludina „iſrahdes“ un ja nu tā ees tahtak, tad pee-dſihwofim, ka wina nahkofchā feſonā iſſinos „rahdes“ ween!“

1885. gada augusta widū man bij amata darifchanās pee Kalnina jaaiſeet. Muhfu ſarunas beidsahs ar to, ka es no wina atwadijos kà lihdiſchiginigais Rig. Latw. beedribas teatra wadons. Ari Kalniņsch no manim atwadijahs, jo wiņsch taiſijahs otrū rihtu uſſahkt garu zelojumu uſ deenwidus ſiltakeem klimatem. Raklis tam bij faſirdiſis un Kalniņsch zereja uſ nodomata zelojuma atweſekotees. Winam nowehlot laimigu zeku, man neſchahwahs wis prahtā, ka ta bij pehdejā reife, kurā tureſu fcha kreetnā tauteeſcha rofu fawejā, ka ta bij atwadifchanahs uſ wiſu muhſchu. Kà ſinams, Kalniņsch gan wehl pahrzeloja ta paſcha gada dezembra ſahkumā, bet flims un noguris, un jau maſ deenas wehlaſ fchis kreetnais un ſtingrais Latweetis iſelpoja ſawu garu.

Juris Allunans

bij masafs kà widuweja auguma, bet plezigs, tumfchi dseltaneem mateem un eefarkanu bahrsdu, kuru winfch bij ifaudsinajis tà fauzamà „ziketa“ formã. Bahrleeku ihfsredfìgs buhdams, winfch nehfsaja briles, un wispahrigi nemot newareja wina feju pee-fkaitit pee daitahm. Utradu fchã fejà libdsinafchanos ar Bahzu humorista Safira portreju, tikai, ka Juris Allunans nebij tik waren nedaitfch, kà Safirs. Allunana fejà atradahs pee wifa nedaitkuma kas fewifchki peeweltoschs, un tas fastahweja wina fmaidôs, kas bij pilni ironijas un satiras. Schinis fmaidôs bij lafama gan lepna paschapfina, gau glupibas apfmeefchana un neetwaschana un kad Allunans tà pawifam fawadi pasmihneja, tad wina fisiognomijai bij it fewifchki wara; tà es, wehl behrns buhdams, katru reisi dfiti notkaunejos, libds Juris manu wahrdu jeb darbu deht pasmehjajs.

Sawu besgaligo ihfsredfibu, azu wahjibu, Juris few bij peefawinajees, strahdajot gandrihfi weenigi naktim un pee pawifam nepeteetoschas apgaismoschanas. Tã ari isfkaidrojams, kadeht mans nelaika tehwa brahlis bij tahds warens nakts putnis, tà, ka winam naktim truhka meega, eemeflis, kadeht winfch mani deesgan beeschi mozija. Wafaras brihwlaikã winfch bij mans mahjas fkolotajs, kas fweedrôs nopuhlejajs, mani drufku tuwafi eepasihstinat ar Greeku un Latinu walodahm, — bet deemschehl bes leelahm fekmehm, jo manim ar fchihm walodahm paplahni weizajs. Bet Juris bij turpretim tais domãs, ka bes wezahm walodahm naw nekahdas kreetnas isglichtibas. Rahdu laizinu, jaukãs wafaras deenãs, atradahs muhsu gultamãs weetas muischas behninôs. Juris, kã jau teizu, wahrtijajs naktim besmeegains gultã aptahrt un libds winfch tikai pamanija, ka ari es neatrados zeetã meegã, fahkajs ekfamens un pamahzifchana Latinu un Greeku walodãs, turpat tumfchã nakti, gultot gultãs. Ak, zif beeschi flinkis tad peekrahpa kreetno Juri! Nomodã buhdams, krahzu neschehligi un tà beeschi atfwabinajos nõ nakts ekfameneem. Utgadijajs ari, ka neprafcha puika ismuka fawam fkolotajam pat deenas laikã. Tã atminos, kã weenu reisi laidos lapãs,

bet Juris manim dšinahs pakat, kamehr tas pasaudeja fawas briles, bes kurahm newareja tikt us preekschu. Es tam palihdseju briles meklet un kad tahs bija atrastas, winšch mani panehma aij rofas un eeweda istabâ. Alfurinajis zigaru — (Juris Allunans bij, waretu fazit, kaisligs pihpotajs, kas bes zigareem un tabakas nebuhtu warejis dšihwot) — winšch panehma Wahzu walodas bihbeli, usschkirstija kahdu weetu un lika man to tultot Latweeschu walodâ, man scho to tekstâ isskaidrodams. Tas gahja, bet kad tee paschi teizeeni tuhlit us weetâs bij jatulko greekiski un latiniski, tad padariju Jurim atkal besgaligas raises.

Satikschanâ ar ziteem zilwekeem Juris Allunans bij pawisam neweiklis, kâ ari zitadi fadsihwê zauri un zauri nepraktisks un beeschi aismirstigs. Winšch ari muhsu tagadejâ fadsihwê pastahwofchas etiketes formas un wisadas newajadsigas. zeremonijas eeskatija par gekibahm, kuras jan nodsihwojufchas fawa muhscha leelako datu. Par wina neweiklibu mahjas faimofchanâ pasneegschu schê kâ ilustraziju kahdu sikhaku atgadijumu is Jura dšihwes. Kahds Kursemê dšihwojofchs mujschas ihpaschneeks, kas ar nelaiti J. Allunamu ween un tai paschâ laikâ studejis Tehrbatâ, bijis schi notikuma leezineeks un no wina dširdeju, ko atstahstischu.

Tehrbatâ pastahweja daschu studentu starpâ fawâ laikâ eerascha, sinamâs un eepreeksch nofazitâs nedelas deenâs pulzetees weena komilitona korteli un palaišt wakaru, pahrspreeschot sinibu un zitus arodus. Tas students, pee kura ta wakara fapulzefchanahs notiks, bij katru reisi peespeests, fawus weefus usnemt ar tehju.

Tâ ari Jurim Allunanam peenahja fawa reisa un wihrs fahka rikhotees warenu „famowaru“, ko winšch pildija oglehm un tad nolika fawu weefu preekschâ us galda. Bet ogles kâ negribeja, tâ negribeja kwehlot un kad plehschu nebij, ko uspuhst truhstoschâ wehja, tad scho weikalu isdarija ar sahbatu leelu, to turot wirs famowara truhbas un tanî nemitofchi gaisu pumpejot. Tas lihdsjeja un ahtri ween silâs ugunis sprehgaja is paschwahritaja fkurstena. Nu ari Juris nosehdahs fawu weefu starpâ un drihši waldijâ wispahriga omuliba. Bet jau pehz ihfa laikâ radahs it fawada smarscha istabâ; tee bij twaiti, kahdus

mehdſ faoſt ſmehdës, — liſahs, ka ee-elpoja gaiſu, kaſ zehlees no farkani nodedſinatahm dſelſehm. Sahkumâ domaja, ka twana naht no kaiminu dſihwoſka, bet drihſi ween kuhpoſchäs telpaſ peerahdija, ka duhmu un twaiſu zehlonſ meſlejamaſ paſcha korteli. Sahka luhkotees krahnſi, ſahka meſlet pagultâ, ſahka tſchamdit drehbeſ un wandit gultu, — bet wiſſ welti. Tè peepeſchi ſawads troſfnis norihbeja ſamowarâ, ſkurſtenis eegahſahs tanti un zaur apakſchu iſbira tſchupa kwehloſchu ogtu uſ galda. Kaſ tad nu bij notizis? Juris ſawu ſamowaru bij gan tiktahl pilnigi ſakahrtojis, ka wiſſch truhbu pildija oglehm, bet to wiſu ſwarigako, proteet uhdens eeleeſchanu katlâ, wiſſch ſinamaſ bij peemirſis, jo tiſ taht neſneedsahs wina apdahwinaſchana preekſch rihkoſchanahs ſehki. Un tà tad ſamowars ſagahſahs un weeſi pahrgahja mahjäs it ſawadahm domahm par Jura Allunana „Tehjaſ wakareem.“

Nelaiſis Juris peedſihwoja tikai 32 gaduſ ilgu un deeſgan grubtu muhſchu; wiſam bij jakaujahs ar wiſahm ſchihſ paſauleſ behdahm un raiſehm, lai ſpehtu peetikt ſmelt iſ ſinibu awota. To reiſi, kad wiſſch apmeſleja augſtkolaſ, wehl nebija neweeha, kaſ ſpehja paſneegt palihdſoſchu roſu wahjam un neſpehzigam. Wina tehwaſ bij leela ſamilija un wezaiſ Andreewſ Allunanaſ publejahs, wiſeem ſaweem behrneem dot augſtaku iſglibtibu. Juris bija weens no wina jaunatajeem behrneem, kam ſkolofſchanaſ laiſſ uſnahja iſhteni tad, kad tehwaſ wiſu ſawu mantu bij ſaudejiſ warenâ ugunaſ grehtâ. Ari wezako brahtu iſſkolofſchana bij jau aprijufe deeſgan prahwaſ ſumaſ. Un pee wiſa ta to reiſi nebija neſahdu beedribu, neſahdu komiſiju, kaſ ſpehja paſneegt palihdſibu pehſ ſinibahm iſſalkuſſcham jaimeklim, to reiſi neſinaja neweens, kaſ ir „ſtudentu ſtipendijaſ.“ Tâ Juris grubti zihnijahs ar gahdaſchanaſ par pahrtiku un no wina daſchadeem rakſteem newareja daudſ atlizinatees laiſkôs, kuroſ ta publika, preekſch kuraſ rakſtija Juris un kura ſpehja wiſu ſapraſt, bij gauſchi maſa.

Paſ buhdamaſ paſwiſam nemuſikalikſſ, tà ka wiſſch neſpehja neweehaſ notis iſdſeedat, Juris Allunanaſ bij tomehr warenaſ draugaſ dſeedaſchanaſ un ſewiſſſchi uſ lihgoſchanaſ Jahnu wakaroſ wiſſch

jau ilgi eepreefsch preezajahs kà behrns. Kad nu Juris bij pahrlleezinajees, ka Widsemê dauds jaukaki lihgojot, ne kà Kursemê, fchi eefahroschanahs un kaisliba pehz lihgoschanas bij tif warena, ka winsch kahdà wafarà kahjam aiszeloja no Kursemes us tahlo Kalzenawas apgabalu Widsemê, lai tur eepreezinatos Jahnu wafarà ar firdi zilinajoschahm lihgoschanas fkanahm.

Daschas Jura „Dseefminas“ sihmejahs us kaut kahdeem neezigeem atgadijumeem wina dsihwê. Tà it fewischi wina „Sodenes mama.“ Juris nodsihwoja daschu wafaru „Sodneekòs,“ kà wehl tagad Krona Veel-Sefawu nosauz un tur ari manam tehwan, Jura wezafajam brahlim Peterim, bij rentê krona muischa. „Sodneeki“ jau no fenakajeem laikeem teef fkaititi kà pee attihstiteem Kursemes apgabaleem peederofchi. Tadeht ari Juris Allunans dseedaja:

At Sodene, at Sodene,
 Zit mihta tu man esi!
 Ne tif pee pascha wafara,
 Bet ari rihta agrumà
 Tu manim preekus nesi!

Turpat Sodneeku robeschàs atrodahs Jura brahlim Edwardam peederofchàs Kautu mahjas, kuràs Juris wifu wairaf peemita un tifai kahdus pahri fimts fotus attahlus no tahm Jostenes muischa, kuru kahds Latweetis, Plaweneeka tehws, bij rentejis. Plaweneeka kundse, „muischas mama,“ kà Juris winu weenumehr mehdsja faukt, bija bagatahm gara dahwanahm isglichtota feewa, kas pilnigi faprata Juri, wina idejas un wina zenschanos. Ari Juris fcho dahmu augsti zeenija un, waru gan fazit, mihleja kà fawu mahti. Lihds atgadijahs kahds idewigs brihdis, Juris aisschmauzahs no Kautu mahjahm us Jostenes muischu, tur Plaweneeka kundse, fewischi festideenas wafaròs, fawu mihluli fagaidija ar pihragu un kafeju. Un us fcho fatizigo, draudfigo dsihwi, us fcho mihligo, gaischo weetinu fawà ihfà muhschà Juris sihmejahs, kad winsch dseed:

At muischas mam', at muischas mam',
 Zit laba tu man esi!

Tu wahri manim kafeju
 Un pasneeds ari pihragu,
 Ra es tà runzis laifos.

Schi pascha djejolifcha tablakà pantina norahda us Jura
 jau peemineto brahli Edwardu, kas ir uszihligs un nepeekufis
 brauzejs basnizà; bet newatas deht Juris nekad nespehja, fawu
 mihto Edwardu pawadit; tomehr winfch usdseed Edwardam:

At firfchu draugs, at firfchu draugs,
 Zit labs tu manim esi!
 Tu wadi man' us Selgawu
 Un alafchin us basnizu
 Rà faweju prinzeši!

Bet laifam ari Juris buhs eepafinees ar mihto kaiminu
 launahm mehlehem, jo zitadi winfch nedseedatu wis:

At pafaule, at pafaule,
 Zit nikna tawa mehle!
 Tu teem, kam firds un ari prahts,

— — — — —
 Tit launu flawu wehli!

Rà jau faziju — Juris mira, tikai 32 gadus wezs, 6. aprili
 1864. gadà. Lai gan toreisi biju tà fakot wehl behrns, kahdus
 15 gadus wezs puika, es tomehr nopratu no dascheem Jura
 wahrdeem, ka winam lifahs, wina gaidamà nahwe nebhufshot
 nekahda dabiga. Saprotama leeta, ka fchihš-domas bij pilnigi
 nedibinatas; bet Juris bij wifu fawu muhſchu tik dauds zettis,
 ka winfch tizeja, teem wajagot buht it fawadeem apſkleeem, kas
 winu dsina tik peepeſchi kapà.

Tad wehl atgahdinos tahs deenas, firà Juri glabaja Wir-
 zawas kapòs. Deenu preekſch tam bij ſtipri lijis un behru deenà
 puhta aukſts wehſſſch. Manam gadu jaunakajam brahlim Teodo-
 ram un manim bij atwehlets, ſahrku neſt kahju galà. Rapſehtà
 bij ſapulzejees warens laufchu pulks. Pee watejà kapa ſtahweja
 firmais mahzitajs von Bahdera fungs, pliku galwu, lai gan wehſſſch
 ploſſijahs wina baltòs matòs. Mahzitaja Bahdera tehwa runa

bij dsiki aifgrahbofcha. Sirmgalwis finoja fawu wareno, dohjo balfu, ka gan dauds nepasinis nelaiiki, bet ka finot, ka winsch karsti mihlejis fawu tautu un tai dahwajis darbus, furus pilnigi fapratifchot un zeenifchot tikai pehz dauds gadeem. Tad nolaidahm lehni fahrku, nolaidahm fawu Juri blafus tehwa fahneem, kura fahrks bij drufku redsams, kapurazeji uffahka fawu nopeetno darbu, seme norihbeja dohji uf klufa guletaja fahrku, par mah-tes bahleem waigeem rita fkmujas afaras, radineeki fchmuffsteja, — muhfu Jura wairs nebija. Kapam tuwojahs kahds Jelgawneeks. Relaiika familijai fwefeheneeks, winsch nolika uf Jura kapa lawru kroni, kura lentas bij apdrukatas pantinahm, dedf-gahm un tekofchahm, aprakstofchahm Jura zihnischanos un mifchamu. Wehl atminos, ka flarp zitahm weetahm ari fchee wahrdi atradahs uf weenas lentas:

Tu karoji pret tumfas waru
 Ar gaismas fpehka eerotscheem
 Un karodams islaidi garu, —
 Nu dufesi pee fentehweem.

Mahzitajs Bahdera kungs pawehleja, lawru kroni pakahrt basnizas eefschâ un tur, azis krihtofchâ weetâ, winsch atradahs ap 20 gadeem, kamehr weens no von Bahdera kunga pehznahzejeem, Batweetis, nolehma zitadi, pehz kam nowihtufcho wainagu iffweeda laukâ. Laikam dascheem muhschigâ atgahdinafchana, ka Juris Allunans ar „gaismas eerotscheem“ „karojis pret tumfas waru“ — nebija pa prahtam.

Jura kaps fakritis un aifmirfts*). Tikai basnizas festeris un pahris nelaiika tuwakee radeneeki wehl fpehs to useet. Mifees ari tee uf muhschigo dufu, tad nebuhs neweena, kas parahdihs to weetinu, fur kreetnis tautas dehls isdufahs un tad drihfi ween guldinahs zitus fchaî kapâ un Jura Allunana kaulus faulite balinahs uf klufas kapehtas maurina.

*) Pawifam neisprotama ir „Baltijas wêstnescha“ istureschanahs fchaî leetâ. Winsch nehma 1884. gadâ dahwanas pretim Jura Allunana kapa peemineklim par labu, bet nu trihs gadu laikâ naw ne ar puschplehstu wahrdiru atgahdinajis, pee ka fchi nauda tagad atrodahs un jif wina atnesufe augtus.

Fr. Treulands (Brihwsemneeks).

Tikai reti manim atgadijees tas gods, fatiktees un farinatees ar Brihwsemneeku. Bet katru reij tahdas fatikfchanahs mani pahrllezinaja, ka wihri ar pateefigeem nopelneem is-turahs faeefchanâ ar farweem masaf eewehrojameem lihdszilwekeem pawifam zitadi, nekâ daschs labs uspuhtees, kas labprahht wehlahs israhdit „tautifka preekfchneeka“ lomû un pahrllezinats, ka winfch tautas labâ jau wareni nopuhlejees.

Naw wis mans noluhks, fche usfkaitit Brihwsemneeka kreetnos darbus un leelos nopelnis, — tas ari nefakristu nemas ar fchihg grahmatinas usdewumu, — es tikai gribu usfihmet, zif weenfarschs un katram weegli pee-eetams tas wihrs ir, kuram tauta tif daudj pateizibas paradâ.

Brihwsemneeks ir flaits un wahjfsch no auguma, gaischi dseltaneem mateem un tahdu pat fihku, fihku bahrsdinu. War gan fazit, ka winam ihsteni feeweefchu waigs un tadeht ari muhsu kreetnais tautas dehls isfkatahs daudj jaunaks, ne kâ winfch pateefibâ ir. Pat no Brihwsemneeka weenumehr walkatâs briles nepfehj dot fchai fejai wezaku isfkatu. Kas nepasihst personiski Brihwsemneeku un winu fatiks eelâ, kâ winfch mehds eet, galwu drufku noduhris us preekfchu, tas winâ sihmehs kahdu studentu, jeb mahjas fkolotaju jaunakôs gaddôs, bet ne muhscham nemahks us domahm, ka fchis wihrs waretu buht stahtsrahts un kawaleeris Brihwsemneeks.

Weenfahrschiba un lepnibas un uspuhfchanahs eenihfchana ir fcha wihra jaukakâs karaktera ihpafschibas, — no tam ari es pahrllezinajos.

Rigâ, Wehrmana dahrsâ, kalpoja kahds weenfahrschs deenderis, Reinis Allauns wahrdâ. Gandrihs nekahdas fkolâs mahzibas nebaudijis, Allauns bij tomehr dedfigs un kaisligs patriots, kas fawu tautu un tehwiu mihleja par wifu wairaf plaschâ pafaulê un katru azumirkli bij gataws, labu un teizamû leetu pabalstît farweem wahjeem fpehkeem. Allauns bij fawâ laikâ lasijis preekfch Brihwsemneeka Latweefchu tautas dseefumu krahjuma

fakamos wahrduš un mišklaš. No ta laika Brihwsemneeks bij eepafinees ar Maunū un wika labahm ihpašchibahm un jo beeschi parahdija fchim pawifam ne-eewehrotam zilwekam fawu augstzeeni-
fchamu. To beeschi dsirdeju un redseju ari patš fawahm azim. Uhdš Brihwsemneeks par wafaras brihwlaiku eeradahš Rīgā, tad Maunš bij weens no wifu pirmojeem, kuri tika pagodinati ar weefa zeemofchanoš. Tad Brihwsemneeks nofehdašš blakus praštajam strahdneekam Maunam un abi eelihgfmojahš weenadi, sprees-
dami par fawas tautas panahkumeem un par kreetno braktu zenteeneem. Tahdš fkatš Rīgā, kur Latweefchi fawā starpā wehlahš pazeltees zits par zitu augstprahtigā gorifchanā, bij teefcham eepreezinajofchš.

Maunš nomira un nu bij Brihwsemneeks tas, kas fawam nelaika draugam farakstija „Baltijas wehstnesi“ nekrologu ar tik kreetnahm pamahzifchanahm, ka laikam daščš labš no nederiguma pahrleezinajahš, apluhkot wihrū pehz zepures.

Brihwsemneeks flimo stipri wahjahm kruhtim un pa laiktmetam dodahš uš Krimu, ahrstetees ar wihnogahm. Ra kruhšču wahjibas zehlošs meklejams parleeku leelā darbibā, t. i. darbibā, kura pee-
speešč zilweku, falihkufšču muguru un eerautahm kruhtim fehdet pee rakstama galda, to ahrsti jau wairak, ne kā weenreiš iſfazi-
juſchi. Bet Brihwsemneeks uš to maš klaufahš un blakus fawam ušupurojofcham gimnastijas ſkolotaja amatam arweenu wehl atrod laiku, ko iſleetat tautai par labu.

Kaut liktenis mums wehl ilgi ušturu tu ſpirgtu un weſelu ſcho kreetno tautas dehlu!

Wiršneeks Andrejs Pumpurs.

Starp 1870. un 1872. gadu iſnahza „Baltijas wehstnesi“ dsejoliſchi, kas bij pa leelakai daikai parakstiti „—rs“ un leezina-
naja jo ſkaidri, ka nu Latweeſchu tautai atkal reiſi iſhtens dsejneeks radees. Lai ſpehtu tīfai weenu peemehru peewest par to, zif leelā mehrā wiſāš lauſchu ſchkirāš interefejahš preeſch

nepasīstamā „—rs“ poešijas tīf jaukeem seedineem, apleezīnu tē, ka weena manim pasīstama Bahju dahma, kas tīfai pavīrschus prata latwīski, „—rs“ dsejoļu deht aboneja „Baltijas wehstnešī“ un zentahs gan zaur Latweefchu walodas labakas eemahzīchanahs, gan zaur tulkofchanu jo pamatīgi eepasīhtees ar dsejolišcheem, kas bij tīf spīrgti un smarschāini, kā laušu pufītes pawafarā.

Kā tas nu mehds notīft tahdōs atgadījumōs, kur publika fahf wareni eekarfetees preefch kahda tīf peepefchi usflīhduscha un bagatīgi apdahwinata dsejneefa, tā atfkaneja wīfā Latwījā tīfai weens jautajums: „Kas ir „—rs“, kur wīnsch dsihwo un kā wīnu fauz ar īsteno, pilno wahrdu?“ Un kā tas atkal mehds notīft tahdōs atgadījumōs, bij wīfī redakzijas nosflehpumi drihf īspīahpati un atbilde fkehja zaur wīfu muhfu tehwiju: „Schis „—rs“ ir rīterfchastes mehrneeks, dsihwo Wīdsemē un fauzahs Andrejs Pumpurs.“

Ari es peefkaitijos pee mineto dsejoļu leelafajeem zeenitajeem un tamdeht ilgot ilgojos, ar dsejneeku eepasīhtees personīgi, kuru jo beeschi īstehlojas pawīsam zītahm krahsahm, ne kahds wīnsch ir pateefībā. Tadeht kahdā wafaras pehzpusdeenā eerados jau laikus Rīg. Latw. beedribas namā, lihds tīfai dabuju sinat, ka Pumpurs tur weefofchotees.

Pumpurs bij fawā laikā reti fkaīsts zilweks. Galwu drufku pašchapsīnīgi pazehlis gaisā, wīrsmeefas pasteepdams uš preefchu, — tā wīnsch mehdsja staigat un tas wīnam dewa drufku waronīfku īsfkatu, pee kām sinams mas peepafeja wīna mīhligs, fmaīdu bagats waigs fkaīsti silahm azim, īf kurahm labfīrdība un lihgfīmība spulgot spulgoja. Ja wehl peeminu, ka Pumpurs ir gaischi dseltaneem mateem un staltu, garu un kuplu bahrsdu, tad wīna portreja gatawa.

Un zīf wīnsch wehlat zētīs, fchīs tīf bagati apdahwinats dsejneeks, kuram poešija pate līfahs peeri noskūhpstījufe, — kā apstahkt mozija fcho muhfu mīhluli, kamehr wīna kollei notruhka weena stīhga pehz otras un ta pawīsam apflusa!*)

*) Buhtu gan loti jawehlas, ka wījus Pumpura farafstītos un „Baltijas Wehstnešī“ īstāīstos dsejolišchus nodrukātu fēwīschā grahmīnā, lai fchīs īstēnās poešijas pehrles īsfargatu no aīsmīrschānās un nosufchānās.

Ra nekas pašaulē nepastahw muhschigi, tā ari riterščastes mehrneeks war saudet weetū . . . . Muhfu Pampuram peenahja ta deena, kur winšč palika beš weetas. Tē nu winam eesčajwahs prahtā nelaimigs eedomis, Rigā atwehrt kaħdu graħmatu paħrdotawu. Winšč, zaur un zauri ģenials zilweks, kas prahtiskai dšihwei nedereja nepawifam un nekad nesaprata graščeeem riħkotees, usřahka weikalu, kuršč faista řawu ihpaščneeku pee plaukteem un paħrdotawas ģalda, winšč, dšejneeks, eejuhđsa tā řakot řawu pegasū arklā. Ra řem taħdeem apstahķkeem nekas labs newareja isnaħt, to ģan řatris řpeħja paređset, řam Pūmpura daba nebij řweřĥa. Un tā ari notika: weikalā atģadijahs weena řeřa peħz otras, řpeħreeni un negaiři řatřizinaja Pūmpura materialigo řtaħwołli, wiħrs neatrada nekur liħdšeklus, řewi ģlahbtees, řa ari nekur negadijahs weetās, řurā winšč wareja eestahtees un pelnit řawu maiři un tā winam beidsot nekas ģits neatliķahs, řa us labu laimi, beř ģrašča řeřĥā, dotees plařĥā pašaulē. Un nudeen, — to Pūmpurs isřarija ar apriħnořamu duħřĥibu un humoru, winšč aiřķeķoja řwabads un weeģlis, řa putnišč ģaiřā, řura weeniģais baģatums pašahw wiņa dšeeřmās.

Bet waj Pūmpurs tomeħ neščķiħrahs ģruħtu řirdi no dšintenes, waj řlepeni nebuhs dařĥa ařara noriteģe is wiņa řilahm ařim? Jo diwus ģadus atpaķat winšč bij paħrweđis iř Wez-Řeebalģas daiķu, jaunu řeewiņu un paķlaban ģautriř-puiķa řarija weķako laimi pawifam piłniģu. Un nu bij ģaščķiħrahs no řĥiħs ģlufās laimes, nu bij ģadodahs nesinamai naħřotnei pretim, nu bij ģaatsaķahs no wiřa ta, kas zilweķam tas miħtaķais un daħřģaķais plařĥā pašaulē!

Tomeħ — Pūmpurs atģreeřa muģuru řawai dšintenei un dewahs taiřni us Kreewiģu. Bet kađ winšč, kas bij řtiķrs waħjeneeks Kreewu walodā, ari řĥe neatrada paħrtiķas, řa bij zereģis, winšč, prezeķees wiħrs un teħws, eestahģahs us labu laimi řa řawwatneeks Serbu řara řpeħķā, řur řinams wiřuwairat nodarboģahs ar topograřiķkeem darbeem. Paščulait plořiģahs Serbu-Turķu řařĥs un driři ween Pūmpurs zaur řawu usřiħtibu un duħřĥibu tiķa paauģřtinats par wiřsneeku, řuru bij leeks truhķums.

Un atkal usnahza jauns zeeschanas laiks muhsu dsejneekam. Karšč beidsahs un kur nu hij palikt Pampuram? Wina Serbijâ usdeeneta tšchina nedereja Kreewijâ un Pampuram netruhta duhsčas un energijas, mehginat Kreewijâ ar kara deenestu, fawu kalposčhanu Kreewijâ ussahkdams kâ prasts saldats. Zeescham folis, kuru ussahkt tahdôs gadôs, kuroš bahrsda drihši saht firmot, eespehi spert tikai kahds Pampurs!

Tâ tad Pampuram atwehrahš Odefas junkuru skolas durwis, kur winsch kopâ ar jaunekteem wifus junkuru dsihwes preekus un behdas isbaudija zauri un iskuhlahš lihdi portepeja junkura ekšamenam, kamehr feewina un dehlinšč dšintene ilgot ilgošahš pehz wihra un tehwa. Nu tikai junkars pahrbrauzâ Rigâ, kur winu pehz ne wifai ilga laika eezehla par wirsneeku kahdâ referwas bataljonâ un tâ Pampurs tika atkal faweenots ar nihteem fawejeem.

Waj nu war brihnotees, kad muhsu Pampurs wairs nedseed pehz tik ruhkteem pahrbaudijumeem, us kureem spehju tik a israhdit un ne wis tos pilnigi aprakstīt?

Wehl Pampurs fazerejis kahdu epofu „Lahzplehšis“, no kura gan domaju, ka winsch ir ari šchodeen tikai fragments, bet kurâ tomehr atrodahš tik daudš jaukumu, ka deretu gan, šcho raščojumu laist klajā.

Reisi jautaju Pampuru, waj tad fem nekahdeem apstahkteem winsch wairs nebuhtu peedabonams, nemt atkal fawu kolli rokâ un duhschigi kustinat stihgas. Bet Pampurs ruhkti pasmejahš un manim ihši atbildeja: „Dseedat war, kamehr jauns. Kas tik kreetni; kâ es, pahrleezinajees, ka zilweka muhscham nepeemihit it nekahdas poesijas, tas fweesch fawu kolli pee malas. Lai dseed jaunekti nenolaupitahm zeribahm!“

Kas pehz tahdeem wahrdeem spreedihs, ka Pampurs wairs ne fpehjd dseedat, tas stipri malditos. Jau wairak reišchu esmu pahrleezinajees, ka muhsu dseefmineekâ mahjo wehl tas pats dsejas gars, kas winam gahdaja jaunibas gadôs tik daudš apbrihnotaju un draugu. Tikai, ka šchis gars apspeests no deeniščkigahm raišem un ruhpehm. Bet kad Pampurs atrodahš lihgfmu draugu starpâ, kad glahses faskan un gahrdais alutišč puto,

kad atskan jautras dseefmas un pafaulēs kēsu un raišes peemiršt, tad ari Pūmpura azis svehro preeku leefmās, tapat kà winās jaukās jaunības deenās, kur es pirmo reiš ar wianu tifos, un muhfu wezais Andrejs tad gaischi peerahd, ka fenakais dsejas gars wehl arweenu mahjo fchinis pahrbauditās fruchtis un beš jebkhabas fagatawofchanas tezet tef no wina luhpahm improwisazijas, tif jaukās un poesijas pilnas, ka tahdōs azumirklōs tīkai weenu buhšchanu noschelloju, un ta ir ta, ka neefmu stenografs, kas zaur fcho jauko seedu ussifhmeschanu tif dahrgas pehrles spehtu usglabat fawai tautai.

Brahli Reinis un Matihšs Kaudsifchi.

Rakstneeks, kas fawus gara rašchojumus isplahyta laikrakstōs, war it weegli kluht aismiršchanā, jo tīkai retās mahjās krahj un usglabā laikrakstus, — pa leelakai dakai winus daschdaschadi isleeto un ismehštā. Tapat ari bibliotekās tīkai reti kahds pehtitajs kerfees pee nowezojufchu laikrakstu lašifchanas un tā deemschehl daschi kreetni raksti aiseet fufchanā waj nahf aismiršchanā.

Bet todak ari pateiziba, kas nahfahs muhfu labakajeem laikrakstu lihdsstrahdneekēem, ir jo leela un firfniga. Schee wihri wareja it labi paredset, ka wineem pee fchi, turklaht wehl pawifam ubadsigi famakfata darba, naw gaidama nekahda dascham glaimojofcha nemirštiba. Tomehr wizi ar fawahm sinaschanahm un gara dahwanahm apbalwoja fawus tautas brahkus, sinadami, ka muhfu laikōs laikraksts tas isweizigakais un derigakais widutajs, zaur kuru war farumatees ar tautu, zaur kuru war isglibtot tautas prahtu un firdi, war paplaschinat winas redses aplofu, — war isplahitit gaismu un labklahšchanos.

Pee tahdeem rakstneekēem, kas neapnikufchi pasneegufchi laikrakstōs fawai tautai selta mahzibas, peeder brahli Kaudsifchi, lai gan wini produzejufchi ari zitadi loti derigus rakstus, kas isnahfufchi grahmatu formā.

Wezakais brahlis Reinis, stalta flaika auguma un muhšcham laipmu waigu, ir eeguwis fewim nenoleedsamu flawu zaur

raksteem, kuras wīnšch jem peenemta wahrda Widsemneeks lika nodrukāt awiše „Bals“.

Schee raksti, katru reisi mehřkēti uš kaħdu gauschi wahrigu weetu muħfu tautas řadřihwē, weenu-mehr eespehra řa ihřtena bumba un řazehla waimanas un trōřfni, kur wina modinaja iř ġarigā meega. Sche naw ta weeta, ušřkaitit wiřus teesřam řpiħdořchus panahřumus, ar kureem Widsemneeka politisķee raksti waretu lepotees un atġahdinat wiřus ļaunumus, kuras wini noweħřřufchi. Ļai tika nepeemirřtam pilnigo aľlibu un pat ġlupibu, ar kuru muħfu tauta řawus ġruħti řweedrōs eepelnitus ġrařchus řuħtija meřhoneem! Ļad bij Widsemneeks tas pirmais, řas řazehla řawu balsi un řinowa, řiř mums pařķeem to atraitnu un bahřinu, řas wahrġst bes maĩřites, řiř mums wahju, řas zeesřch bes kopsřanas un paġumta. Ļesot muħfu peenahřkums, wiřu pirms ġahdat preeķřch řaweem peederiġeem, un peħř tam ġreeřtees pee ziteem un dot, řad mums wairš newajaga. Šchis „Bals“ nodrukātās domas řazehla, řa ihřtenā laika iřřazitas, wiřpahrigu sensaziju. Waj un řiř taħlu tauta řchos Widsemneeka wahrđus eewehřoja, to řķe iřřķaidrot, manim laikam atlaidihs.

Ļet neween řa awiřchu rakřneekam Ļeinim Ļaudřitim laba řlawā. Ļri řa řawa braħla literariķs liħdřřrahđneeks wīnšch ġreeřis uš řewi wiřpahrigu eewehřibu. Ļateesř řlawu eemantowa řawā řinā abu braħlu řaralřtitais romans „Mehřneeku laiki.“ Šchis bij ġan — to war drořchi řazit — tas pirmais un liħdř řchim weenigais řahřis Ļatweesřchu walodā, řas tuħlit peħř řawas iřnahřķřchanas tika ġodinats ar paħřzēřřchānu Ļreewu un Wahju walodās.

Ļatihřs, mařaks par wezako braħli, ġaiřķeem mateem un taħdu pat bahřřdu, ir nopeetnu řeju, pařtrups ġestikulazijās un walodā un tika, ja nemaldos, wiřupirms řa apđahwinats dřejneeks pařihřrams, neween řazeredams originalus, bet ari apġahđajot tulķojumus iř Ļreewu walodas. Bes tam no Ļatiřķa iřnahřis weħl pullš dařķdařķhadu rakřtu: ġan řahřtu, ġan brořřiru, ġan řķolas ġraħmatu. Ļad ari wīnšch ir weens no muħfu ušřihřiġaķeem un apđahwinataķeem rakřneekēem laikrakřteem, řa to ġau mineju, tad teesřam řķi wiħra darba eespeħja apbriħ-

nojama un mehš nespējam īprast, kur Matihšs wehl atrod laiku, nodarbotes ar ņawu gruhto ņkolotaja amatu.

Ari Matihšs Kaudsitis ņinajis, ņew awiņē „Balsš“ ņem rakņneeka wahrda Kalnineešs eegahdatees pulku draugu un peekriteju. Sewiņki jaunakā laikā wiņa zelojuma apraksti eegu- wuņki daudš patiņchanas. Kalnineešs ņihmē ņweņņus apgabalus un žiwelus jo dšihwahn kraņfahm un wiņa apraksti mums patihš tamdeht, ka ņweņņahm buņņchanahm ņahda pretim tehlojumus iņ muhņu dšihwes, žaur kuru abu ņalihdņinaņchanu war dandš mah- žitees. Žiņ dšihwi un muhņu dšihwes intereņes aisteekofņi ir, kad Kalnineešs mums ņahņta (ņk. „Balsš“ 1885. g. 47. num.) kā wiņņņ kahdā Wahžijas pilņņhtinā ņarunajees ar ņtažijas uņ- luhku. „Starp žitahm leetahm wiņņņ (ņtažijas uņluhšs) ņahņtija“ — rakņta Kalnineešs augņņhā minetā weetā — „ka muiņņneezibai Wahžijā neefot wairs nekahdu ņewiņņku teeņibu, nedš ari kahda ihpaņņha ņwara wiņā ņadšihwē. Ir turibas ņinā tee neņtahwot wiņai augņtu. Žhsti ņņim pehdigam iņteikumam gan, kā rahdijahš, war tizeht, kad redš, kahdas ween Wahžijā muiņņas, jo leelakas Latwju ņemneeku mahžas ņemes platibas ņinā droņņi war mehro- tees ar daudš Wahžijas muiņņahm. Muiņņu ehkas ari neiņņki- rahš ne žiņ no zeemu ehkahm, kad atņkaita daņņas, jaukās weetās, ihsti kalnajōs un pee upehm želtās pilis, kas gau ari naw ņau- žamas par muiņņahm un peeder wiņadu kahrtu bagatneekem. Patlaban gahja paņtaigadamahš garam diwas kundses, kā likahš mahte ar meitu. Stažijas uņluhšs, uņ wiņahm ņihmedams, teiza: Luhš, tur eet muhņu ņņejeenes „adels“ (leelkundņiba).“ —

Un tahtak, turpat „Balsi“ aprakņtidams Wahžu ņrehtneeku ņwehtkus, Kalnineešs mums peerahda no jauna, ka wiņņņ prot pateeņi un ar humoru ņihmet. Lai tikai uņklaufamees: „Wiņur wareja redņet gaiņā apzeetinos no alus uņpuhstōs meņņa kungu, meņņfargu, medineeku un žitu tahdu radibas wajataju ņežas ar lihkeem, nereti ņarkaneem waj pat ņileem deguneem wirš leelahm, pahr muti nolihkuņņahm uhņahm. Galwā platmalas ar ais- ņprauņtahm gaitu ņpalwahm, mugurā ņalahm wihlehm ņwahrki, pležōs diwņtobru biņes, pee kruhtim daņņhadu ņrehtneeku ņwehtku

sihmes — tahdi wini jufa pa eelu eelahm. Daschi weetigee laikraksti stahstija, ka strehlneeku fwehtku deenäs alus bruhscheem efot nedfirdeta pekna. Tad ari naw ko brijnotees, ka kahds fwehtku beedrs, wafarâ weefnizâ pahrnahzis waj pahrbrauzis, uskaphis pa trepehm un laikam domajis, ka atrodahs jau fawâ istabâ, fwehleeß, it kâ gultâ guldamees, pahri par trepju usejas redelineem, nokritis semê un nofitees."

Kad jau ir patihkami lafit, fchos zetojumu aprakstus, tad wehl dauds jaukaki, us wineem klaufitees, ja brahli Raudsifchi draugu starpâ stahsta par faweem peedsihwojumeem. Tad dabon dširdet daschu interefantu leetu, kas naw daschdaschadu eemeßlu deht nododama atklahtibai. Bet manim, kam bij peefschirts, pa-klaufitees brahtu siwojumôs, paliks daschi pikanti fihkumi is winu peedsihwojumeem pawifam neaismirstami. Un kas lai ari nesmeetos lihdsi, kad Matihfs nopeetnu waigu stahsta, kâ Berlines „fchußmani“ fahkumâ ofchnajufchi mußfu Latweefchu zetotajeem wifur pakaf, tos eeraudsidami par fchaubigeem zilwekeem, kâ pat zita kahdâ pilsehtâ Matihfu nowedufchi drofchâ weetâ, tamdeht, ka par dauds azis krihtofchi apluhkojis. Kahdu staltu ehku un ka fchat weetâ bij jagaida dauds stundas, kamehr brahli Reini, pee ka at-radahs pafes, dabuja rokâ. Sinams, ka mußfu zetotaji fawâs latwifkâs, pafcha austâs drehbês bija ahrsemneekeem kas fwefchs, wehl neredsets un laikam fchi eemeßla deht winus eefkatija par til fchaubigeem zilwekeem.

Beidsot domaju, ka Reini un Matihfu wifur labaki karakte-riseju zaur kahda atgadijuma atstahstifchamu, ko tee peedsihwoja Leipzigâ un kas mums atkauj dšilu eefkatu fcho tauteefchu fawadibâs un ihpafchibâs.

Leipzigâ tek eela gar Augusteumu jeb uniwerfitati pret kalnu. Tur mußfu zetotaji fatika kahdu puifenu ar kreetni leeleem fchet-ru ritenu rateem, kas bij deefgan fmagi apkrauti. Puifens stah-weja eelas widu un raudaja, pehz tam, kad bij weltigi nopuhle-jees, pahraf fmago wesumu uswilkt kalna galâ. Zilweki tek us weenu pußi un oturu pußi kâ fšudras, bet wifur wini aistef garam, gan labi redsedami, ka tur palihdsiba koti wajadfiga. Un teefcham, waj ta buhtu augstu kahrtu fadsihwes isglibtibas sihme, eet pa-

lihdsset raudofcham nabaga puisenam, palihdsset wilkt tos ratus, kuras tas aifselfees un nofswihdis wilzis jau nesin zil tahlu? Tahdu zilweku turetu pateesi it kuresch fadsihwes smalkumu fapratejs par neifglihtotu, waj wisumafak par peederofchu pee strahdneeku kahrtas un tas tatschu muhsu laiku „smalkeem“ zilwekeem waretu buht tikai par jo leelu kaunu!

Muhsu Latweefchi të ilgi neapdomajahs —: redsedami, ka neweens zits schim masam behdulim nepalihdsfchs, tee peegahja tam paligâ un drihfi ween bij wesums kalna augfchâ. Kad nu puisens fchê raudadams stahstija, ka winfch nabagu wezaku behrns, kas nodots pee kahda tirgus weikafneeka un ka masinam bailes no fiteeneem, kuras waretu dabut par aifkawefchanu, Reinis un Matihfs nabadfinu apdahwinaja kahdeem naudas gabaleem, it ka winu apmeerinadami. Domaju, puisens buhs laikam us weetas nomanijis, ka wina lahwehletaji naw wis no fawejeem. Tâ prot darit tikai kreetni zilweki!

Baumann Kahrlis.

„Behz pusdeenas apmelleju Zuchs. Bet kad Zuchs atdufejatees, newehlejos Zuchs tranzet. Tad nu buhschu fcho wakar Zuchfu weefis. Baumann Kahrlis.“

Scho sihmitti fanehnu 1876. gada wafarâ Limbaschôs, kur kahdas deenas mitu un kur Baumann Kahrlis to reisi palaida fawas wafaras brihw-deenas.

Man newajadschs fewifchki fazit, zil loti preezajos, nu personifki eepasihtees ar wihrn, pee kura leelafajeem zeenitajeem jau fen flaitijos.

Kas Kronwalda Utis fawâ laikâ un fawâ finâ bij Lehrbatâ kâ Latweefchu jauneku fargš un audfinatajs, tas pats bij Baumann Kahrlis Peterburgas augstskolas Latweefcheem, tikai, ka pehdejam laikam buhs nahzees wehl gruhstaki, leelâ residenzê pulzet

ap fewi malu malās isklīhdūfchos studentus, ne kā pirmajam masā uniwersitātes pilfēhtinā, kur wišī tā fakot dšihwoja weenā tšchupā.

Baumanis bij Peterburgā tā situets, ka wina materialigee apstahkti stipri weizināja Latweefchu pulzefchanos ap wina perfonu. Weefmihligs beš robeschahm, wina nams beeschi lihdsinajahs weefnizai, tik daudš draugu un pašhtamu tanī pulzejahs, un usnemfchana ne wišai reti bij ihsteni laba. Tur nu bij ta weeta, kur Baumanis jauno paaudsi stiprināja tautiskā stingribā, kur winfch jaunektus mahzeja eenihst gļehwulibu un remdenibu. Lai tikai palafamees tanis wina kompozizijās, kurahm winfch pats fazerejis tekstū un lai eedomajamees, kā jaunektu kruhtis tifa zilinatās, kad Baumanis pats nofehдахs pee klaweerehm un pats fawas dedsigās dsejas preefchā nefa, kur sinams musikas pahrdabigā wara teksta eefpaidu wehl pawairoja!

Bet ari ahrpus fawam namam Baumanis bij uftizams draugs un wadonis Latweefchu jaunekteem. Sautrās fapulzēs, apspreeschot nopeetnus jautajumus, — wišās atgadījumās jaunekti pulzejahs ap winu un tā, kā winfch fewi nekad nefaištijahs pee mamona, truhkumu zeesdamee Latweefchu jaunekti atrada weenimehr fawu tehwiščhigo draugu mahjās un uš palihdsefchanu gatawu, lihds tikai peeklaweja pee wina durwim.

Kur nu meklejami Baumana ihstenee nopeetni?

Uš fcho jautajumu war atbildet ihfeem wahrdeem: winfch bij pirmais wagu wilzejs latwiskā kompoziziju laukā un ka winfch trahpija to, kas tautai bij wajadigs, to peerahdija leeliskais trofknis, kas izehlahs muhfu pretineeku lehgerti, lihds isnahza Baumana pirmās kompozizijas.

Šnemot tšhetrbalsigi aranschetās tautas dseefmas un kahdas praftas dantfchu kompozizijas Bahzu nofaukumeem, kuras pehdejās kaut kahdi klaweeru grabinataji bij stenedami stahdijufchi pašaulē, mums nebij musikas finā ne kas eewehrojams, ko Latweefchi buhtu paštrahdajufchi. Tē isnahza Baumana Kahrlis fawu „Latwu tautas dseefmas likteni,“ „Austru“ un zitahm un

parahdija, ka ari Latweefchu musika war buht karakteristiga, bagata jauku tautisku sawadibu. Sewischi spirgta, patriotiska wehfmina, kas pubsch zaur wiseem Baumana raschojumeem, dewa Baumana darbeem neween tautisku krahfu, bet ari leelu wehrtibu, jo it ihpafchi musika ir ta mahkfla, kas ar sawu burwigo spehkir waldfina tik pat jaunus, ka firmgalwjus, un kad ta waloda, kuru wina runa, eet klauwitajam pee firds, tad wina djemde labu un ir mums fwehtiga. Un ta Baumana musika, pawadidama dedfigu, tautiska faturu tekstia, ir eepotejuse dascha Latweefcha firdi neisdschschamu mihlestibu us sawu tautu un tehwiu. Baumanis, schis ihstenaiz Latweefchu tautas preekschtezis musikas raschoschanas lauka, ir stipri modinajis sawa laika lihdstauteefschds fapraschamu preeksch musikas mahkflas un tautisku paschapsinu. Pee wina komposizijahm ari jo skaidri peerahdijees, ka pret leetu, kuru pascha tauta atsinufe par derigu un labu, ir welti karot. Zif saimoja peemehram Baumana „Latweefchu tautas himnu,“ lihds ta isnahza drukã! Gan Wahzu, gan Latweefchu presê winai radahs leels pulks musikalisku pretineeku. Un tagad neatkflahs neweenas fwãrigafas godibas, neweenus tautiskus fwehtkus, pirms nenodseedatu Baumana Rahrka „Deews fwehti Latwiju!“

Aprakstit muhsu komponista personu, nebuhtu wajadfigs, jo wina nobildejums atrodahs kahda fenaka „Baltijas westnescha“ gada gahjumã ka peelikums. Es waru tikai peesihmet, ka minetais koka greesums isdewees mahkflas sinã gauochi labi un ka portreja stipri lihdsinajahs sawam originalam. Sinams, ja wehl reisi atgaditos — (kas buhtu koti wehlejams) — hgatawot nowilkumus no mineta koka greesuma, tad buhtu gan labi, ka atnestu fenako sikhstulibu un zaur pawisam nederiga papira apgahdaschamu nesamaitatu portrejas ta, ka tas notika, tahs pirmo reisi apgahdajot.

Tã man tikai wehl atliktos, saweem laipnigeem lasitajeem pastahstit wehl kaut ko sewischi, kahdus atgadijumus is Baumana dshwes. Bet ko lai tur stahstu? Sihmejotees us Baumana Rahrka listena, man buhtu jaruna lihds ar Heini: ta ir ta pate weza pasaka, kura muhscham paleef jauna un tam, kam wina notika, ta

fagrausch ſirdi! Beſgaliga labſirdiba, ilgofchanahs pehz atjautigeem laika ſawekleem, wiſada keſa priwat dſihwê, nedibinata palaiſchanahs uſ neuftizameem glaimotajeem, eefſchfiga ſaruhſtinaiſchanahs, — wiſs taſ Baumani peefpeeda, atrautees no paſfaules un atſlahtibas un ne bej eemeſla kurnet kahdâ tehwijas faktâ uſ zilwekeem un apſtahtleem, kaſ winu peewihla. Ka pee tam wina ſokles ſtihgas pahtruhka un winſch nu lihdſinajahs dſeedatajam, kaſ peepeſchi ſaudeja ſawu baſſi, — par to wiſai tautai dſiki janofkumſt. Deemſchehl mehſ tagad dſihwojam laikmetâ ar til daudj paſchmiſhibas un paſchſlaweſchanas parahdijumeem, ka labpraht eſam gatawi, kaut kuru katedera brehku bej jeb kahdeem tauſtameem darbeem ar reklamas baſuhnu pataiſit par waroni un peeminekta zeenigu, kamehr mehſ pret teem zilwekeem, kaſ teeſcham paſtrahdajuſchi ko kreeknu ſawaſ tautai par labu, iſrahdamees ne reti nepeedodami aukſti un nepateizigi, kad wini mums naw taiſni pee rokaſ. Eſ zeru, ka ſchihſ rindinas atgahdinahs daſcham labam ta wihra wahrdu, kuru Latwoju tauta ne ka d nedrihtſt peemirſt. Bet manâ atminâ Baumanu Kahrlis dſihwos tâ tablat, kahdu eſ winu redſeju winâ waſaras nakti Limbaſchôſ, kad mehſ tehrſejahm pee pudelites wihna un man neapnika klaufitees wina intereſantâſ walodâſ, kamehr zaur kambara logu eefpihdofchâ rihta ſaulite mums ſinôja, ka bijahm ilgati kopâ bijuſchi, ne kâ taſ peeklahjahs weenkahrſchu un ſtipri ſolidu kauſchu aſiſ.

Marija Behſchen.

Kad wehlahs parahdit godu dſejneekam jeb rakſtneekam, tad nemehdſ wiſ jautat, ziſ, bet ko winſch raſchoja. Un tamdeht man pilniga teeſiba, eerahdit ari Marijaſ Behſchen jaunkundſei iſpelnito weetu „eeweſhrojamu Latweeſchu“ ſtarpâ. — — —

— — — Rigâſ Latw. beedribas ſinibu kommiſſija ſpreeda 1870. gadâ par konkurenzei uſ goda algu eefuhtitahm lugahm. Kad beidſot lugu laſitaji un ſpreedeji nodewa ſawas baſſiſ, tad

israhbijahs, ka bij pawisam diwu lugu, kuras eefkatija par goda algas zeenigahm — „Bezais Klahwa tehws“ un „Gertrude.“ Tã bij kommišjai jaweenojahs, kurai no abahm lugahm dot goda algu. Rã nu mehds tahdõs atgadijumõs notikt, tad sinbu kommišja mani, kã beedribas teatra wadoni, aizinaja talkã un pagehreja sçhai leetã manu, skatuwes pasineja, spreedumu, pee kam lai fewiſçhi apluhfojot to, kurã lugã wairaf eewehroti skatuwes likumi.

Rudeen, — spreedums nebij gruhti taifams! Sai gan ari „Bezã Klahwa tehwã“, kã jau mineju, walbija jaukas domas, tad tomehr winã parahditã skatuwes pilniga nepasihsçhana, skatu iteweikla fabuhwe un fewiſçhi milſigee, beesçhi 6—8 lapu pufes garee monologi, buhtu israhdi tikai tad darijusçhi eefpehjamu, kad leetpratigs resçifors lugu no jauna buhtu pahrfahrtõjis skatuwei. Turpretim „Gertrude“ bij farakstita ar isweizibu, kahda war peemahjot tikai ihstendam skatuwes pasinejam, waj bagatigi apdahwinatam rakstneekam. Sçhini lugã redsejahm pateesi gabalu is pasçhu dsihwes, tee bij pateesi Latweesçhi, kuras fatikahm sçhẽ kã mihtus, wezus pasihstamus, wiſi mums preeksçã westi skati, bij pasihstami atgadijumi, kã wini mehds notikt katru deen' muhsu tautas mahjinãs, — bet ihstis poesijas gars winus darija smarsçhainus, winus, tã fatot pahrfmalzinaja. Wisas muhsu laiku un sadsihwes kaites bij sihmetas tik dsihwahm krahsahm un tahdu pateesibu, kã to tikai war noklausitees dabai un dsihwei. Tã tad nospreeda „Gertrudei“ 100 rubtus leelo goda algu, pehs kam israhbijahs, ka sçhis jaukais gara rasçojums bij kahdas jaunkundses darbs, bij fazerets Marijas Pehksçhen jaunkundses. Apdahwinatã rakstneeze nolehma fawu goda algu augstirdigi kahdam labdarigam mehrkim un Latwijã dabuja sinat, ka feewetis — pee mums laikam pirmais tahds atgadijums — bij fawahm gara dahwanahm uswarejis kreetnu pulzianu wihreesçhu.

„Kas wina ir? Kur wina dsihwo? Rã wina isfkatahs?“ Tee bij jautajumi, kas bij wiſur dsirdami, lihds ispaudahs walodas, ka dahma bij uswaretaja konkurenzes zihnikã.

Ja, kà wina isfkatahs? Zilweka fantasija weenumehr gatawa, few iskrasfot kahda rakstneeka isfkatu, — bet beeschakòs atgadijumòs fantasija peekrahpij un tas, kò winà redsejahm, nefakrita nemas ar pateesibu.

Tà ari man isgahja un zeen. rakstneeze laikam neklaunofees, ka tik walfridigi sinoju, — bet es apnehmos, pateesibu stahstii. Garà stahdijos few preekschà Mariju Pehkschen jaunkundsi kà kahdu stipri emanzipetu feeweeti, duhschigu, pahrlaeku jautru tschaklu, runataju un es gauschi preezajòs, kad 1871. gada janwara mehnesi tiku eeluhgts us brokastu pee Pehkschen jaunkundses brachka Martina (— pee ka wina tolait dsihwdja —), jo tur bij nodomats, Rifardu Thomsonu, kà Rig. Latw. beedr. toreisigo preekschneeku, hofrahtu B. Dihriki, kà sinibu kommissijas representantu un beidsot mani kà Rig. Latw. beedribas teatra wadoni eepasihstinat perfonigi ar „Gertrudes“ fajeretaju, — tamdehl ka mehns nu bijahm tee zilweki, kureem bij turpmał jaruhpejahs par „Gertrudes“ likteni.

Ja, fantasija un pateesiba! Zik besgaligi tahlu juhs atpdatees weena no otras! Marija Pehkschen jaunkundse nebija nebuht tahda, kahdu winu redseju fawà fantasija. Wina darija — taisnibu fakot — tikumigas lauzeneezes eespaidu us mani, — wina runaja lehnà, waretu gandrihsi fazit bailigà balsi, nosahrlufsheem waigeem un pee semes nolaištahm azim. Un tomehr fchihs azis, kad dabuja winàs eeskatit, leezinaja, ka ais winahm mahjo ne ikdeenischkigs gars, winas tik dsihwi spulgoja un swehroja preeksch wisa, kas augsts un jauks. Tà Marijas Pehkschen perfonà faweenojahs wifs tas brangà harmonija, kò esam eera-duschki prasit no ihstenas feeweefchu dabas.

Gadus wehlał man bij otrreis tas preeks, fatiktees ar muhsu tautas apdahwinatako dramatisko rakstneezi. Marija Pehkschen bij fazerejuse otu original-lugu Latweefchu waloda, „Weenu stahst u“ un man nahzahs, fchihs lugas israhdischanu fagatawot. Ari fchi luga ir bagata dauds jaunkumu un pateesibai noklausitu fkatu. Wihri, kas sinaja zeenit rakstneezes nopelms, pahrstaidja Latweefchu selteni israhdes laikà ar ispelnito lawru kroni, kuru

man bij tas gods fanemt flaturwê raffineezes wahrda. Un tad winai wehlaſ paſneedſu winas pirmos lawrus, winai laimi un turpmaſu ſekmigu zenſchanos wehledams, tad preeku aſaras atſpibdeja winas ſkaiſtâs azis un, neweenu wahrdu nerumadama, wina noplehſa weenu lapinu un to dahwaja manim. Ari ſtundu wehlaſ, winai no leela pulka winas zeenitaju iſrihkotâ weefigâ kopâbuhſchanâ, Marija Pehkſchen ſehdeja klufu ſawâ goda weeta un tikai ihfôs, lehni runatôs wahrdôs pateizahs par no wiſahm puſehm tai iſſauktahm weſelibahm, tâ atgahdinadama ihſtenas Latweetes tikumus un klufo dabu. Bet winas aztinas leezinaja, ka ſchihs goda parahdiſchanas winai nebija wis weenaldfigas, — ſchihs azis ſwebroja ſwehtâs mahkſlas leefmâs un luhkojahs, ka wina man ſazija, nahkotnê, jaukatâ nahkotnê, tur Latweeſchu mahkſla augs leela un . . . . .

Kadehl ſchihs jaukâs lugas wairs neisrahda? Kadehl ſnauſch arkiwa puteklôs tas labakais, kas mums ir, kamehr ihſtena ka unu literatura plahtahs muhſu ſkaturwes wirfû? Rahds gars walda muhſejôs? Waj ta ir ta jaukâ nahkotne, no kuras Marija Pehkſchen winâ, man neaiſmirſtamâ wakarâ liſahs ſapnot?? — — — — —

Jurjani Andrejs.

Rigâ ſwineja pirmos wiſpabrigos Latweeſchu dſeedaſchanas ſwehtkus. Latweeſchu beedribas telpas bij zaurahm deenahm un naktim aiſnemtâs un tâ Latweeſchu teatrim wajadſeja aiſkrawatees uſ Wahzu amatneeku beedribu.

Bija patlaban zehleenu ſtarpa un orkeſtris noſpehleja kahdu muſikas gabalu. Uſ ſkaturwes, aiſ nolaiſtâ aiſkara, ſtahweja manâ preekſchâ kahds jauneklîs, kas reaſkolu nupat kâ bij no-beidſis. Lai gan wiſch liſahs buht nogrimis dſikâs domâs, tad tomehr wina galwa lehni lihgojahs pehz muſikas rituma un tikai pehz pehdejo afordu iſſkanefchanas wiſch atmodahs kâ iſ

šapna un šavus garos, dšeltenos matuš atglaudidams iš reti augštās un platās peeres, wiņšch šazija: „Rā mušika mani aišgrahbj! Ak kaut es waretu tikt par mušiki! Bet kur atrast eefpeh-jibu, študet mušiku!“

Patezeja gadi un atkal Rīgā šwineja otrus wišpahrigos Latweešchu dšeedašchanas šwehtkus. No Latwijas malu malahm šaplubda mušfu tauteešchi, waj nu noklaušitees dšeesmu karā, jeb mahšklā zihnitees zits pret zitu, jo katris wehlejahš ušwaret šchai jaukā zihniņā un pahrnešt mahjās štalto goda algu, wina ušzihtibas un zenschanahš taustamo apleezibu. Tur, uš bagati deforetas škatuwes wini noštahjahš, šchee dšeedašchanas mahšklas duhšchigee šareiwji un ar nepazeetibu klausitaji gaidija, kas nu buhš tee laimigee, fureem goda algu nošpreedeji peešchirs jaukāš peemina dahwanas kā teem, kas dšeedaja wišulabaš. Tadehšt ari iškaidrojams, ka wišu azis luhkojahš uš to weetu, kur šehdeja mahšklas teefnešchi. Un luhk', — tur winu štarpā šehšch ari tas pats jaunais zilweks gaišcheem mateem un augštu, platu peeri, kas reišt wehlejahš par mušiki palikt. Bet tagad wišš tas, pehž ka wiņšch ilgojahš, peepildijees un šchodeen wiņšch jau wišai šawai tautai pašihštams kā pirmais Latweetis ar augštaku mušikalifku išglihtibu, šchodeen klausitaju leelakā data šin, ka tas winu Šurjanu Andrejš.

Ari Šurjanu Andrejam bij japahrwar wišadi šchkehršchli un jakaujahš ar truhzibu un ruhpehm, kamehr wiņšch šafneedša šawu mehrki. Šai gan Šurjanu tehws, ari Šurjanu Andrejš, bij wihrs leelahm gara dahwanahm un šwabads no wišadeem aiššpreedumeem, šai gan wezais Andrejš bij pats druškmu mušikaligs, tad wiņšch tomehr newehlejahš, ka dehš študetu mušiku. Pee wiša šawa gaišcha prahta, wezais Šurjans nešpehja eeredšet, ka no zilweka, kas ar mušiku ween nodarbojahš, waretu išnahkt šreetns un eewehrojams wihrs, jo pehž wina domahm mušika dereja tikai laika kaweklim un pajautrinašchanai godibās. Tadehšt wiņšch bij zeefchi nolehmis, ka dehlam buhš palikt pa šemkopi un turpat tehwa mahjās šertees pee arkla un šprigula. Un tā ari buhtu teefšam notizis, ja ihštenā brihdē zita kašda

persona nebuhtu runajuse lihds fwarigu wahrdu. Schi persona bij muhsu Andreja tehwa brahlis, Dr. med. Jurjans, kas bij Peebalgâ par ahrstu, pats musikalisks un eewehrojams-dseedatajs. Dr. Jurjans bij pahrleezinajees no jaunâ Andreja reti bagatahm musikas dahwanahm un winam isdewahs, fawu brahli peerumat, lai tas dehlam atkauj walu, gan redsefshot, ka no Andreja isnahkschot wihrs, pee kura wezakee wehl dauds preeku peedsihwos. Tâ beidsot wezais Jurjans atkahwa, un ka winsch to naw no-schehlojis, to sinam. Redseju pats, kahds preeks un lepnums atspihdeja wezâ Jurjana azis, kad winsch apluhkoja fawu dehlu, kura flawu laikraksti paschulais tautâs nefa! Ar preeku winsch atkahwa ari abeem jaunakeem dehleem, musiku studet. Un kad dehli wafaras brihwlaikâ pahrnahza mahjâs tehwa masajâ buhdinâ un jaukôs wafarôs noschdahs flehts platajâ passpahrnê, fawas ragu (waldhornu) terzetes skandinadani, — tad tahdi brihschi eelihgsmoja neween wezakos, bet ari apfahrtnes kaiminus, kureem schihs jaukâs skanas, kas klusôs wafaras wafarôs tahlu jo tahlu bij dsirdamas, bij kas jaunâs, kas fwefchs.

Râ Jurjanu Andrejam wajadseja puhletees, kamehr winsch fawu jauko mehrki fasnedsa! Râ simts zitu Latweeschu jaunektu, tâ ari winsch dewahs us Peterburgu, tarbinâ gabalinas schahwetâs galas, maises reezens un mehrs putraimu. Tas bij wifs. Sinams, ka mihledamâ mahte gahrdakos kumosus, kas ween bij masâ fainnezibâ atlizinami, attaupija dehlam Peterburgâ. Bet pee wifa ta bij gruhya istikschana. Wisuleelakâs ruhpes studiju schakumâ bij tahs, kur semestra pirmâs deenâs fadabut kreetnâs naudas sumas, kas bij jamakâ konserwatorijâ. Tomehr, — duhschas un humora muhsu Andrejam nekad netruchka, un tâ winsch wafara brihwdeenâs gan wifadeem „konzertu“ isrihkojumeem, gan pat kâ „akteers“ ismehginadamees, fewim pats fapelnijahs wifu wajadsigako.

Jurjanam peemihht ihstena mahksleneeka daba. Winam ta jaukâ ihpachiba, pasauli apluhkot tikai no tahs pufes, kura wina patihkama. Un tâ wina humors un wina jautriba wina dara wifôs atgadijumôs par patihkamu beedri un fewischks preeks

ir, ar wīnu kopā zētot: wīna atjautība, wīna garīgais spīgtums; wīna usjautrinājošās walodas pašsīna wīsu garāko zēlu.

Reisi peedalijos pēe kāhda Jūrjana konzerta zēlojuma us Zēhlabstati. Starp ziteem mahkslēneku beedreem atradās muhsu starpā kāhds kungs, kuram peemahjoja diwas fewiškās ihpāschības, waretu fazit wahjības: netizami besgaliga lehttiziba*) un nekustama pahrleezināschanahs, ka wīnšch kursēmē un Widsemē tas popularaks zilwēks un kā wīsi, kas dsird wīna wahrdu un eertuga wīna perfonu, no schi peepescha goda teef tā pahrssteigti, ka wīnu laime atspogulojahs nosahrkufschōs waigōs. Kur ween mehš kāhdā stazijā — un to bij sinams daudf — fatikamees ar pašhstameem, tur muhsu sinamais beedris mums nemitoschi

*) Kad nu schis wīhšs, kā dsirdu, jau aishahjis pēe fentscheem atbuset, tad wīnu nebs aiskaitināschu, nebs slahbeschu wīna labai peemingi, kad schē atstahstu kāhdus peemehrus no wīna lehttizības. Wahjības un sawadības peemihst katram zilwēkam, bet mahkslēneku dara tahdas ihpāschības — fazisim popularu, masakais interesantu.

Bitā kāhdā zēlojumā mani beedri nopuhlejāhs, minetam kungam eestahstit tahš wīsu trakakās leetas un wīnšch — saulšim wīnu par X. X. — tizeja wīsu. — Tas derigakais musikas rihšs orķestrōs esot fagots (kota, pēhdu tschetri garšchs instruments); jo kad tas paleefot wezs, taisot ij wīna pitolus, (masas, orķestrōs leetojamas kota stabulites). Tadeht esot pawisam neisprotami, kadeht neefot instrumentu buhweschanas mahkslā wehl tik tahlu tikufchi, ka newarot ij wezahm kontrabasehm istaisit jaunās konzerta wijoles. — Kāhdas dihwiginības tatschu neatrodotees pašaulē! Tā labi tihrskanotas klaweeres esot muhschiga mihkla. Zaur to, ka katra stihga teef zēti peewilkta, wīnā atrodotees sinams un slaidri peerahdams spēhšs, kuru warot pēhž eespehjas tā pat eedalit sinamōs „sirgu spēhšs“, kā tos, kas atrodotees labi kurinatōs kwaitu katlōs. Kad nu tā pilnigi peerahdams, ka labi un zeeschi tihrskanotu klaweeru stihgās atrobahs lihbs 300 sirgu spēhka, kā tad isklaidrojams, ka weens pats labi apkalts sirgs warot gabalōs faspahrdit desmit us to labako tihrskanotas klaweeres?? — Seemas laikā dselšzēku direkzijas pelnot daudf wairak, ne kā wafarā. Esot tatschu pilnigi peerahdita leeta, ka salna sawelkot un pašhstinajot. Tā ari noteefot ar dselšzēka fledgehm. Esot slaidri isrehkinats, ka schihš 600 werstu garā zēlā sawelkotees salnas laikā par 17½ werstim ihfakās. Tā nu direkzijas tauptot kurinajamo. — Lihbs tik bij eegahdajuschēes Rīgā wīsu leelakās ehrgēles pašaulē, kuru plehschas teef dsihstas no gahšes motora, tē ari jau Dobeš nodomajufchi, Nibsenekus pahrspeht

mauzahs wirfū, lai ņcho ņhigli ņahdot preeņņhā, jo wiņņch wehlejahs peh3 eefpehjas daudjus pahrssteigt ar ņawas personas peepeņchu parahdiņhanos. Lihds wiņņch tikai pamanija, ka weens no mums runaja ar kaħdu zilweku, kuru wiņņch nepasina, wiņņch leħni, kā kakis ņawam upuram, peelihda klaht, eegruhda mums ar ihņņņhi ņahnds un ņchuffsteja: „Stahdi manis preeņņhā!“ Bet ņchi muhņņhigā preeņņchastahdiņhana palika beidsot deesgan garlaiziga un lai mums reiņi meeru liktu, mehņ ņawu popularo beedri stahdijahm preeņņhā Krihsburgas ņazija kelneram, wehlaħ turpat ņchihdu ņurmanim ņankelam un ņehlabstates plostenekam Iwanam. Tas lihdsēja. Muhņu beedris ņahka kurnet. Bet tad wiņam iņņkaidrojahm, ka tas naw nekahds populars wiħrs, ko ņematās lauschu ņchņiras nepasihst. Uņ to tad pee projam brauņņchanas wiņu wehl steigņchus eepasihstinajahm ar ņehlabstates naħts ņauzeju.

Atzeros, ka eņmu ņurjanu wiņā ņawā muhņhā tikai weenu reiņi redņejis piħtu, apstahllis, kas wiņu jo gaischi karakterisē. Tas bija Widsemē. ņurjans un es bijam usaizinati, uņ laukeem peedalitees pee iņriħkojuma, kas notika kaħdam nepahrtiħņcham gimnastam par labu. ņurjans eeradahs wehlu, ņahle jau bij pahrpildita publikas, un tā wiņņch tikai iņriħkojuma ņahkumā dabuja redņet pee ņeenas usħahrto drukato programu. Tur stahweja ņarp žitahm leetahm trekneem burteem: „Pausas iņpildihs

un iņgatawot wehl leelakas ehrges. Tas ari iņdewees, — bet kā? Kad ehrges pahrweduschi no aħrsmeħm Dobelē, tad pahrlēezinajusħees, ka ehrges tik leelas, ka newatejuschi winas eeneņt baħniza. Ko nu darit? Dahrgās ehrges tatņchu newareja ņaudet? Gribot negribot bijuņe baħniza jaħleħņch nost, ehrges janostahda ņawā weetā, un tad baħniza jamuħrē no jauna ap ehrgelēhm. Diwas dņilaku ņlanu ņtabules eņot tik waren leelas, ka winas atrodtees ehrgelneeka dņihwoħlis. Bet registri, kas wed uņ ņchihm ņtabulehm, aņnagloti, jo lihds aih pahrskatiņchanahs iņwilktu registri, iņnaħktu tik ņipra ņlana, ka ehka waretu ņagahstees. Tikai weeni leeta eņot janosħehlo: ta, ka Dobelē neefot gaħņes, kaħehl pleħņchas newarot wis eekustinat ar gaħņes motoru, bet ņchis darbs nu jaisharot ar kulamo maņħinu.

ņchahdi un lihdsigi eestahstijumi notika, brauzot garlaizigus žekus. Siņams, ka leelakā baħka ņcho joħu neder atklaħtai iņstahstiņchanai, lai gan wiņi bij tee ņewiņņhi labi iņbewuņħees.

Jurjana kungs ar musikaliskeem preekschnefumeem." Ta nu sinams bij leela pahrfkatifchanahs, jo tahds mahkfleneeks, kahds ir Jurjans, gan der preeksch isrihkojuma kuplinafchanas un gresnofchanas, bet ne wis pausu ispildifchanai. Tomehr, ka wehlat israhbijahs, schihs pahrfkatifchanahs zehlons nebij notizis ar kaunu prahtu, bet zaur neweiklibu un neapdomibu programa fastahdifchanâ, un wainigais bij weens no Jurjana kreetnakeem un ustizamakeem draugeem. Bet fahkumâ Jurjans to nesinaja un es redseju, ka winsch ais dufmahm nobahla, sinamo weetu lasot. „Es neefmu nekahds pausu ispilditajs," winsch eesauzahs, fawu ragu pee malas litdams. „Das, kas ir bijis tif gudris, fastahdit tahdu programu, warehs tagad pats ispildit tahs pausas, kuras es winam tulit atstahschu programâ!" Winsch jutahs ta aiskahrts fawâ godâ, ka azumirkli nebuhtu lihdsfejufchi nekahdi aiskildinajumi, nekahdas atwainofchanahs, — winsch nebuhtu peedalijees pee „pausu ispildifchanas".

Bet kas beeschi naw idarams ar wifu leelato apdomibu un ismanibu, to daschs it weegli panahf fawâ besgaligâ glupibâ. Tâ ari schoreisi. Raktâ, pawifam nepamanits, fehdeja kahds diletants, kas fewi laikam gan eeskatiyahs par leelu mahkfleneeku, tomehr jau wareja buht lepnis, ka ari winsch bij minets programâ ka „pausu ispilditajs". Un uspuhtees un lepnis, kahdi neezigi zilweki mehds daschdeen buht, winsch fewi eeskatiyahs mahkflas sinâ par pilnigi Jurjanam lihdsigu, ko peerahdija wina wahrdi: „Es nenas nesinu, ko tur tif dauds piktotees! Mans wahrds stahw turpat blakus, ka pausu ispilditaja wahrds, bet es par to neistaisos neko!" Schi glupiba fazehla klahtesofcho pulkâ leelisku jautribu un Jurjans bij tas pirmais, kas smehjahs pilnâ kallâ lihds. „Brawo," winsch eesauzahs, „Tew taifniba! Nûdeen, es buhtu ners, ja es piktotos par leetu, kuru mans mihtais beedris eeskata par pilnigi neapwainojofchu. Sneeds roku, — mums jakurahs kopâ ka ihsteneem kolegeem! Uj preekschu tad, — pildifim abi tahs pausas!"

Un tâ ari notika, — wini „pildija abi pausas" un katrâ zehleena starpâ Jurjans isgudroja jaunu, lepni fkanofchu nosaukumumu preeksch fawa ta wakara stahwokla ka „pausu ispilditajs."

Bet ortu deenu, kad brauzahm mahjās, wiņšch manim gan fazija:
„Negribeju tikai publikas šadufmot — un tad manim ari bij
šchehl ta nabaga gimnastita, bet zītadi gan buhtu bijis gataws,
likt wineem pašcheem „paujas ispildit.“

Ra liktenis naw Jurjanam, kā dascham zitam tautetim,
nolehmis, Latwijā dsihwot un strahdat, tas ir apstahklis, ko
muhfu tauta war eefkatit par leelisku šandejumu. Tagad Jur-
janam rodahs tikai maš atgadijumu, nodarbotees ar Latweeschu
musiku, kur wiņšch tatschu buhtu ihpašchi tas wihrs, nodibtnat
tautisku musiku, jo leelaka instrumentetaja šar wiņu mums šchim
brihscham naw, — to wiņšch mums bagati peerahdijis šawā
laikā šawōs leelōs orkestra konzertōs Rīgā, kur wiņšch, šaweenojot
Wahzu teatra un Eiterpes orkestrus, (pawišam ap 50 wihrū),
mums škandinaja pašchfazeretu latwisku musiku. Tee mums
paleef neašmirstami baudijumi, kuras peedšihwojahm pirmo
reisi, — kad wiņi atfahrtošees?? Ari Latweeschu teatri Jurjans
apbalwojis dascheem jaukeem seedeem. Gribedams peeschkirt teatrim
wairak tautiskas šawadibas, es raudsiju pehz eefpehjas par to
gahdat, ka musika zehleenu starpā ir latwiska. Tē nu Jurjans
mani pabalstija pee wiņu leelakās newalās, atfuhtidams uš Rīgu
daschu muhfu orkestra šastahwam fazeretu latwisku kompoziziju,
kas katru reisi leezinaja, kahds warens meistars Jurjans instru-
menteschanas mahšflā. Un tomehr wiņšch nespehja atrast šawu
maisi pašchā Latwijā, kuru wiņšch tik neišsakami mihl, pehz
kuras wiņšch weenumehr ilgojahs! Bet jau wezee Latini fazija,
ka laiki pahrwehrschahs, un warbuht, ka ari Jurjans reisi atradihs
weetu Latwijā, kur wiņšch warehs strahdat un dsihwot šawai tik
karsti mihtotai tautai par labu.

Širmās. šurtuižas beigas.

J. Brigadera,
grahwatu un rakstamloetu
pahrdotawa,
Rīgā (Berga basarā).